

Poznań 12-02-2024

„Wpływ fal upałów na śmiertelność”

dr inż. Dariusz Graczyk

Uniwersytet Przyrodniczy Poznań

Początki badań nad śmiertelnością podczas fal upałów

Artykuły powstawały w odpowiedzi na fale upałów od początku XXw. Poniżej tabele z artykułu z lat 30-tych

- [1] ROOT, C. J., AND STONE, R. G. (1937). Deaths during the heat wave of July 1936 at Detroit. Bull. Amer. Meteorol. Soc. 18, 232-236.

The Weather Elements and Deaths at Detroit, July 7-16, 1936

Date	Temperatures in °F.			Relative Humidity Max. Noon	Aver. Wind V. 10a-7p	Sun- shine Hours	Dur. Temps., Hrs. >			No. Deaths by Heat Causes	Ratio: All Heat All			
	Max.	Min.	Mean				Dept. Norm.	Dry Bulb 90°	Wet B. 100°			68°		
7	89°	—	—	—	55	35	9.3	15.1	0	0	0	0	45	0%
8	104°	72°	88°	+16°	50	37	5.9	15.1	11	5	7	2	41	5
9	102	75	88	+16	44	27	8.2	15.1	12	7	1	8	66	10
10	102	77	90	+18	42	31	10.9	14.0	12	6	4	18	90	20
11	101	77	89	+17	46	30	6.2	14.0	12	1	6	35	120	29
12	100	76	88	+16	57	37	8.9	15.0	12	1	8	67	126	53
13	102	73	88	+16	64	34	7.1	14.7	12	4	4	70	130	54
14	104	69	86	+14	47	28	11.8	9.8	7	4	1	67	108	62
15	87	—	—	—	57	34	8.6	10.7	0	0	0	17	45	38
16	90	—	—	—	47	28	6.5	12.0	0	0	0	6	49	12

HEAT DEATHS, DETROIT, BY AGE AND SEX AND COLOR, 1936, THROUGH JULY 17

Age	Total	Males	Females	White	Negro
Under 1 yr.	14	10	4	11	3
1-4	1	1	—	1	—
5-9	—	—	—	—	—
10-14	—	—	—	—	—
15-19	1	1	—	1	—
20-29	3	2	1	1	2
30-44	33	23	10	28	5
45-54	54	49	5	50	4
55-64	48	32	16	47	1
65-74	63	23	40	61	2
75 and over	78	54	24	72	6
Total	295	195	100	272	23

Analizowano te same parametry meteorologiczne, z którymi wiąże się wzrost śmiertelności obecnie, na przykład temperaturę maksymalną czy wilgotność powietrza. Próbowano także ustalić, czy rodzaj wykonywanej pracy ma wpływ na ryzyko zgonu.

HEAT DEATHS BY OCCUPATION, DETROIT, 1936, THROUGH JULY 17

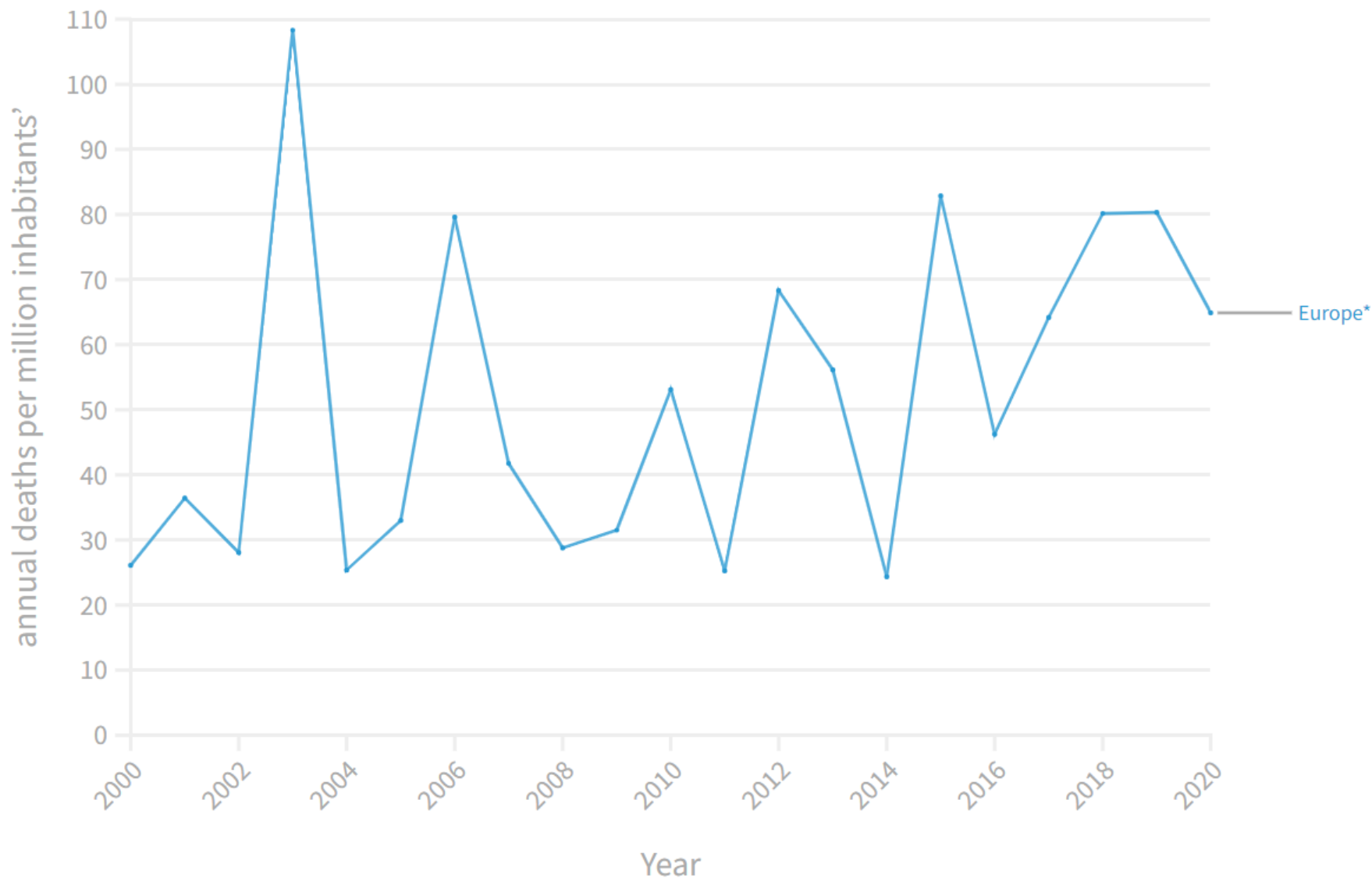
Occupation	Estimated Tot. Employed*	Heat Deaths*	% , Deaths of Employed	% , Deaths of Tot. Deaths
Gardeners and Farmers	1730	3	.173	1.02
Bakers	2340	2	.086	.68
Builders and Carpenters	15200	4	.0026	1.36
Foreman	10475	2	.0019	.068
Laborers (unspecified)	30200	23	.0762	7.8
Machinists and Die Setters	47900	6	.0013	2.3
Moulders	1430	3	.210	1.02
Painters	13200	4	.0031	1.36
Patternmakers	1610	1	.062	.34
Steam fitters	4775	1	.002	.34
Cigar makers	1430	1	.007	.34
Auto factory workers	108800	16	.0015	5.45
Brewery workers	2500	2	.008	.68
Teamsters and store deliverymen	3590	2	.0056	.68
Railroad workers	3910	1	.0026	.34
Retailers and salesman (stores)	35800	2	.00056	.68
U. S. Government official	510	1	.196	.34
Other Public service	25000	5	.002	1.70
Writers and Editors	585	2	.342	.34
Clergymen	985	3	.306	1.02
Physicians	2020	1	.005	.34
Teachers	9425	2	.0021	.68
Janitor and porters	9125	4	.0044	1.36
Real Estate agent	6225	1	.0161	.34
Cooks and waiters	7200	2	.0028	.68
Housewives and housekeepers	no data [500,000 ?]	66	[.0013] ?	[22.4 ?]
Clerks (not in stores)	41700	2	.0048	.68
Retired	—	55	—	18.65
None given	—	78	—	26.40
Total	[1,500,000=Pop.]	295	[.0197]	—

*Dr. Vaughan advises that these figures are very unsatisfactory because in so many cases the occupations are ambiguously specified or

else not given at all; they are thus very approximate but appear to be reasonable and illuminating to our purpose.—C. J. R.

Śmiertelność podczas wybranych fal upałów na świecie

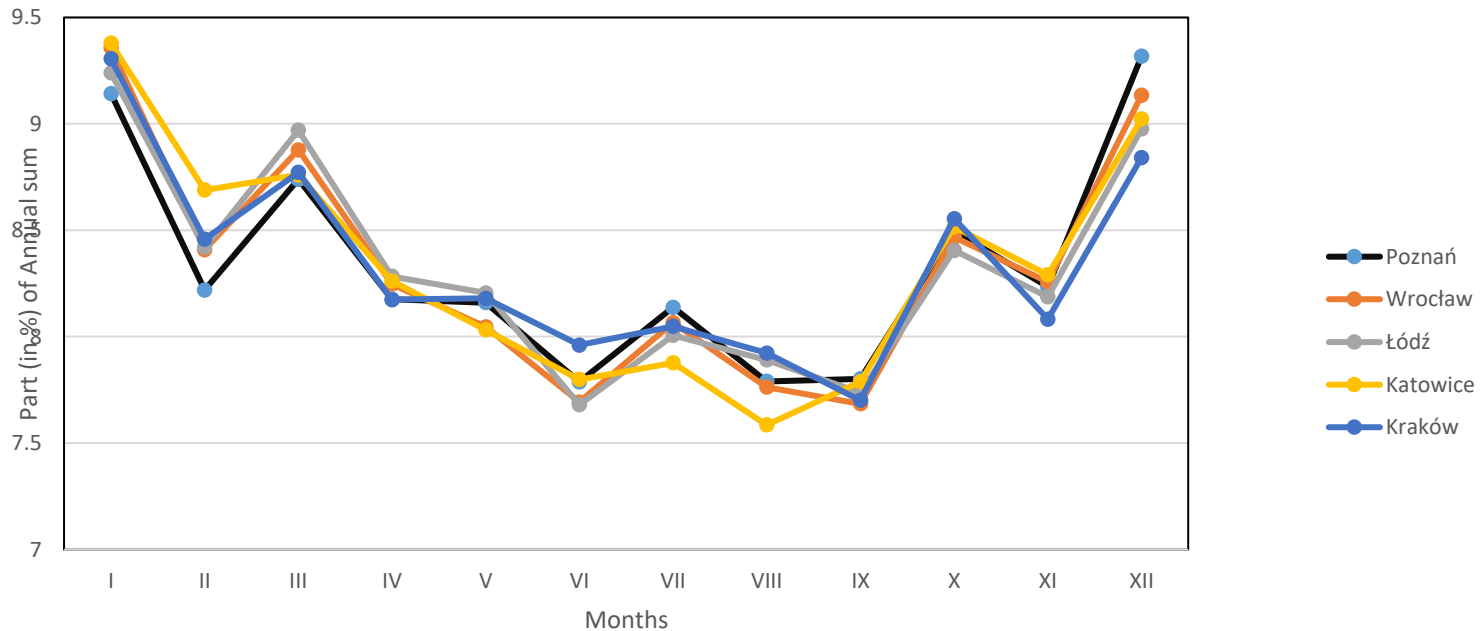
- 14-25 lipca 1743 Pekin; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 11400 [2]
- czerwiec, lipiec 1901 ; wschodnie stany USA; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 9500 [3]
- lato 1911 Europa zachodnia; Liczba nadmiarowych zgonów 40000 tylko we Francji [4]
- czerwiec-wrzesień 1980 wschodnie i centralne stany USA; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 10000 [3]
- sierpień 1994 Polska; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów ponad 1000 tylko w 10 największych miastach [5]
- 10-19 lipca 1995 roku Chicago; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 525 [3]
- lipiec-sierpień 2003 zachodnia Europa; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 72000 [6]
- lipiec 2006 Europa Środkowa; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 40000 [7]
- lipiec-sierpień 2010 Europa wschodnia; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 56000 [8]
- lipiec-sierpień 2015 Europa; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów 40000 [7]
- Lato 2022 Europa; Szacowana liczba nadmiarowych zgonów ponad 60000 [9]

Zgony związanych z upałami (roczna liczba zgonów na milion mieszkańców) w Europie w latach 2000–2020. Źródło: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/metadata/indicators/heat-related-mortality-in-europe> na podstawie: van Daalen i inni 2022 [7]

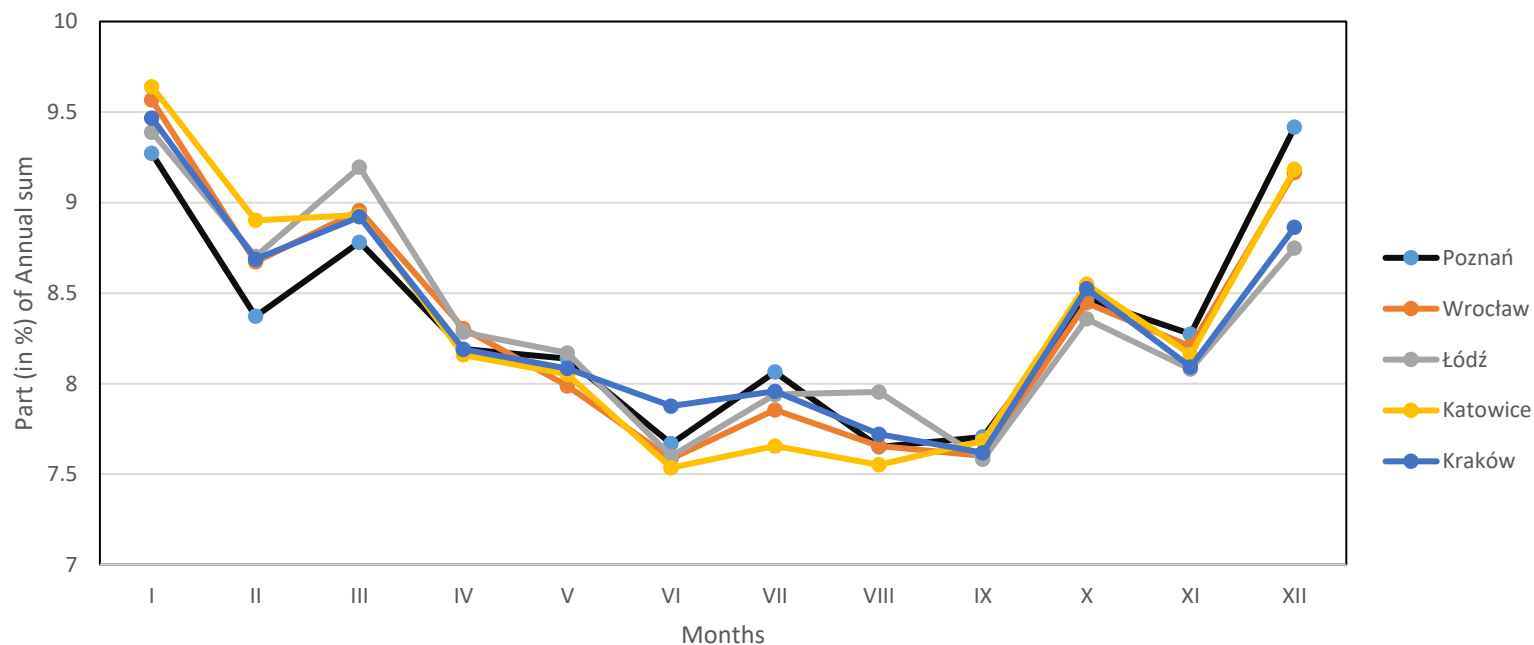
Śmiertelność podczas fal upałów w Polsce

Analiza rocznego przebiegu liczby zgonów w okresie wieloletnim wskazuje że to w miesiącach zimowych a nie letnich liczba zgonów jest najwyższa. Przyczyną może być przypadający w tym okresie sezon grypowy ale także wyraźnie gorsza jakość powietrza.

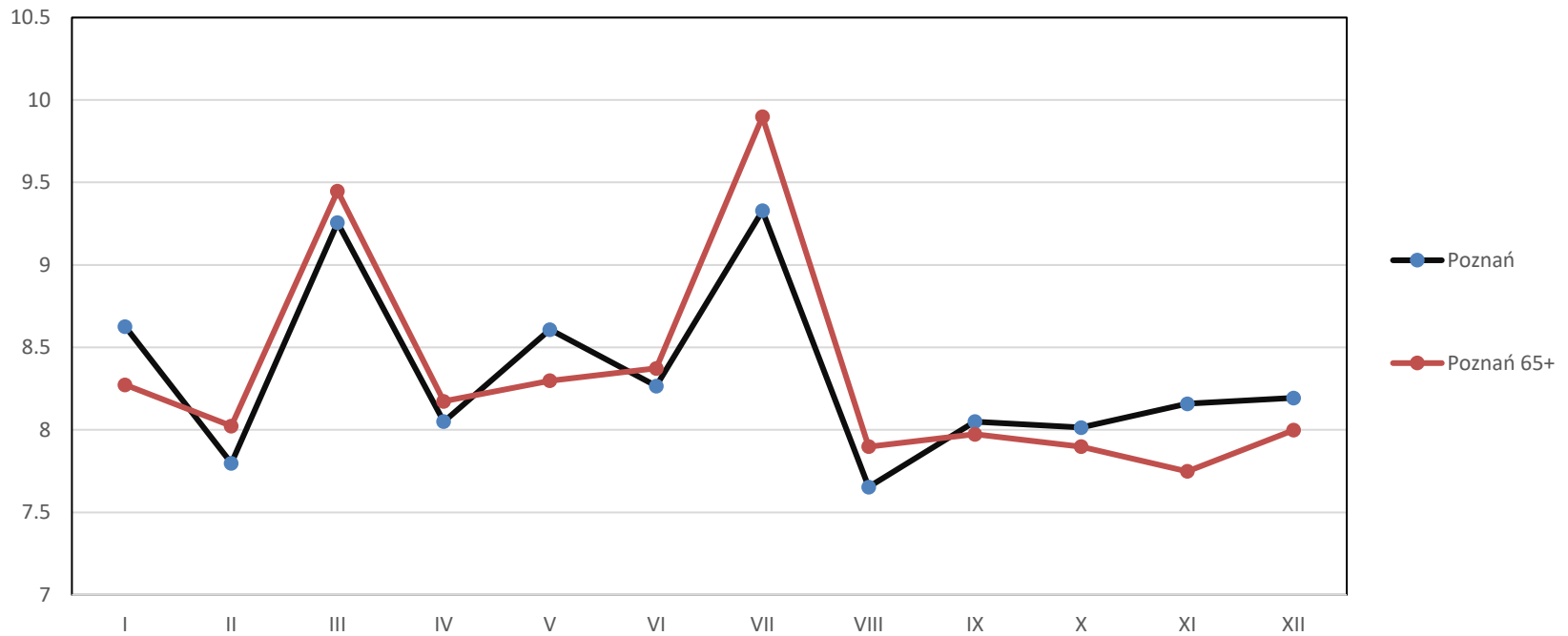
Procentowy udział miesięcznych sum zgonów w sumie rocznej w wybranych miastach Polski w latach 1989-2012 (Graczyk i inni 2019) [5]

Podobny roczny rozkład liczby zgonów obserwujemy także w przypadku grupy wiekowej 65+. Tak jak dla całej populacji największa liczba zgonów występuje w miesiącach zimowych a najmniejsza w miesiącach letnich.

Procentowy udział miesięcznych sum zgonów w sumie rocznej w wybranych miastach Polski w latach 1989-2012 w grupie wiekowej 65+ (Graczyk i inni 2019) [5]

Gdy w okresie letnim wystąpi długa i intensywna fala upałów, roczny przebieg liczby zgonów wygląda inaczej od przedstawionych wcześniej typowych przebiegów. W dalszym ciągu widzimy wysoką śmiertelność w miesiącach zimowych – styczniu i lutym oraz bardzo chłodnym marcu. Największa i wyraźnie przewyższająca pozostałe miesiące śmiertelność wystąpiła jednak w lipcu, który był w Poznaniu najcieplejszy po 1951 roku.

Przebieg roczny liczby zgonów w Poznaniu w 2006 roku – wszystkie przypadki i zmarli w wieku ≥ 65 lat (Graczyk i inni 2019) [5]

Śmiertelność podczas fal upałów w największych polskich miastach

Graczyk, D., Kundzewicz, Z. W., Choryński, A., Førland, E. J., Pińskwar, I., & Szwed, M. (2019). Heat-related mortality during hot summers in Polish cities. *Theoretical and Applied Climatology*, 136, 1259-1273. [5]

Dane o zgonach:

-Przyczyna (ICD9, ICD10) - wszystkie przyczyny, choroby serca i układu krążenia

Wiek zmarłego - wszystkie grupy wiekowe, 65+

okresy referencyjne:

- lato 1992 okres referencyjny 1989-1991 i 1993,1995,1996.

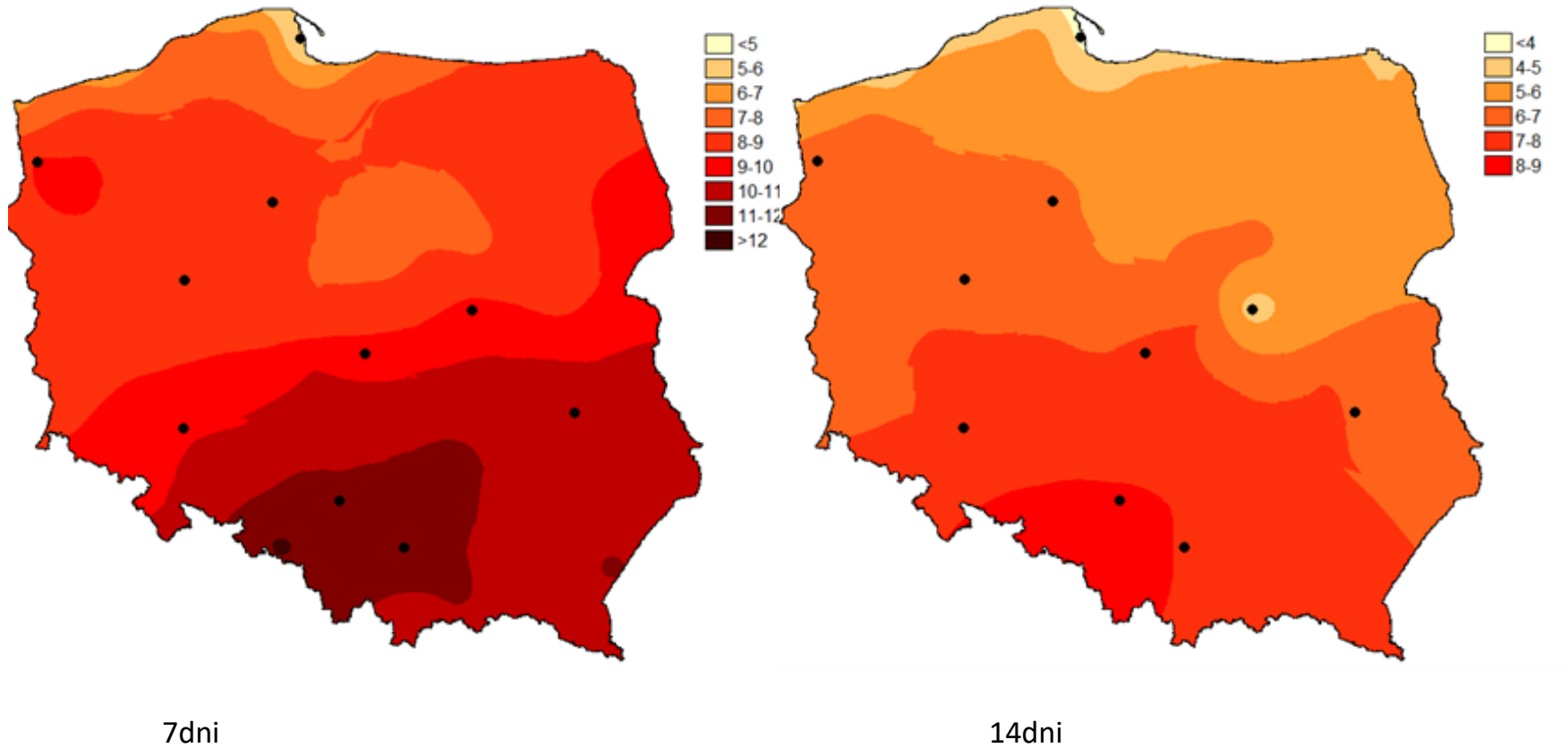
- lato 1994 okres referencyjny 1990,1991,1993 i lata 1995, 1996,1999.

- lato 2006 okres referencyjny 2003-2005 i 2007-2009

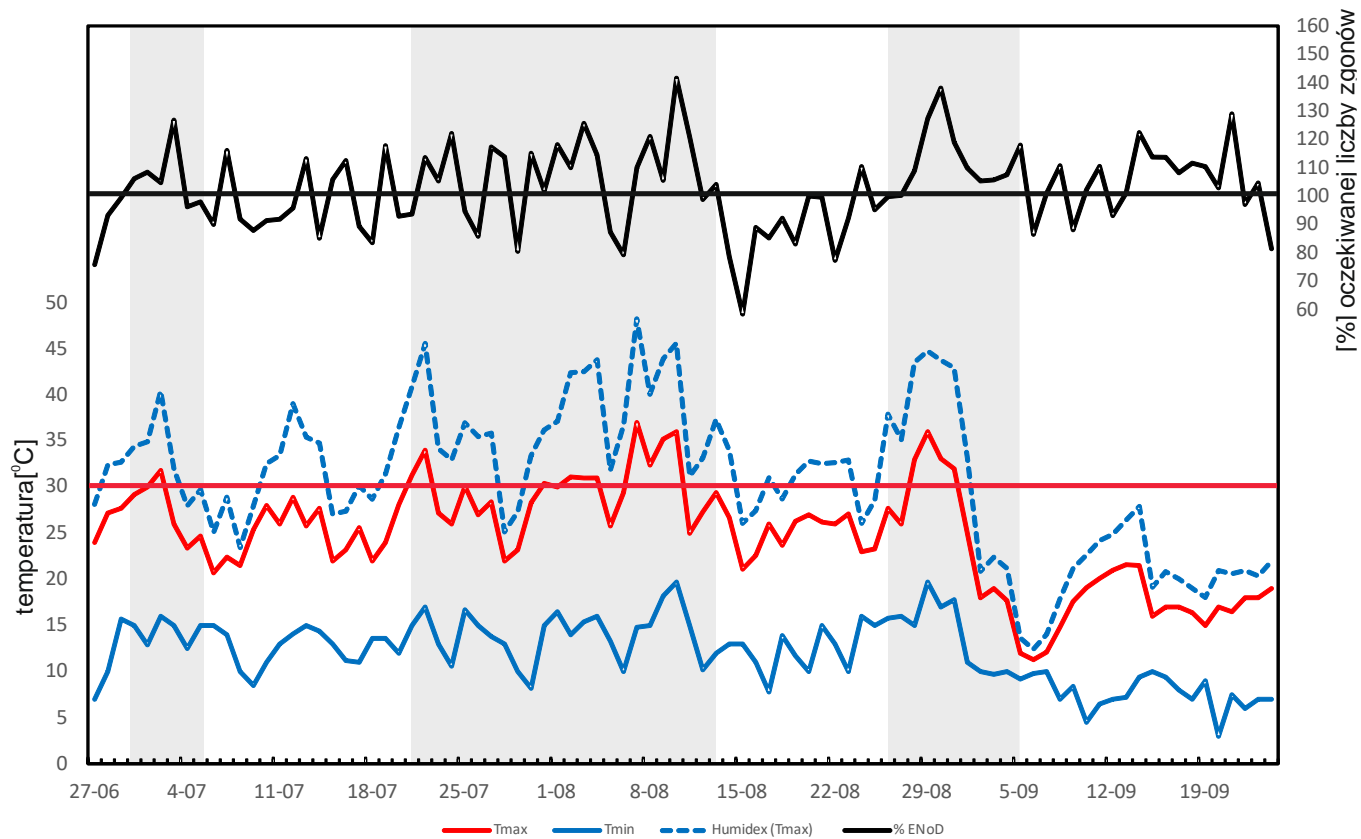
- lato 2010 okres referencyjny 2007-2009 i 2011-2012.

miasto	Liczba mieszkańców w 1990	Liczba mieszkańców w 2012	Zmiana liczby mieszkańców 1992-2012	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia
Warszawa	1655700	1715517	3.61%	517,24	3317
Kraków	750500	758463	1.10%	326,85	2321
Łódź	843200	718960	-14.73%	293,25	2452
Wrocław	643200	631188	-1.87%	292,82	2156
Poznań	590100	550742	-6.67%	261,91	2103
Gdańsk	465100	460427	-0.01%	261,96	1758
Szczecin	413400	408913	-1.09%	300,55	1361
Bydgoszcz	381500	361254	-5.31%	175,98	2053
Lublin	351400	347678	-1.06%	147,47	2358
Katowice	366800	307233	-16.25%	164,64	1866

Fala upałów lato 1992

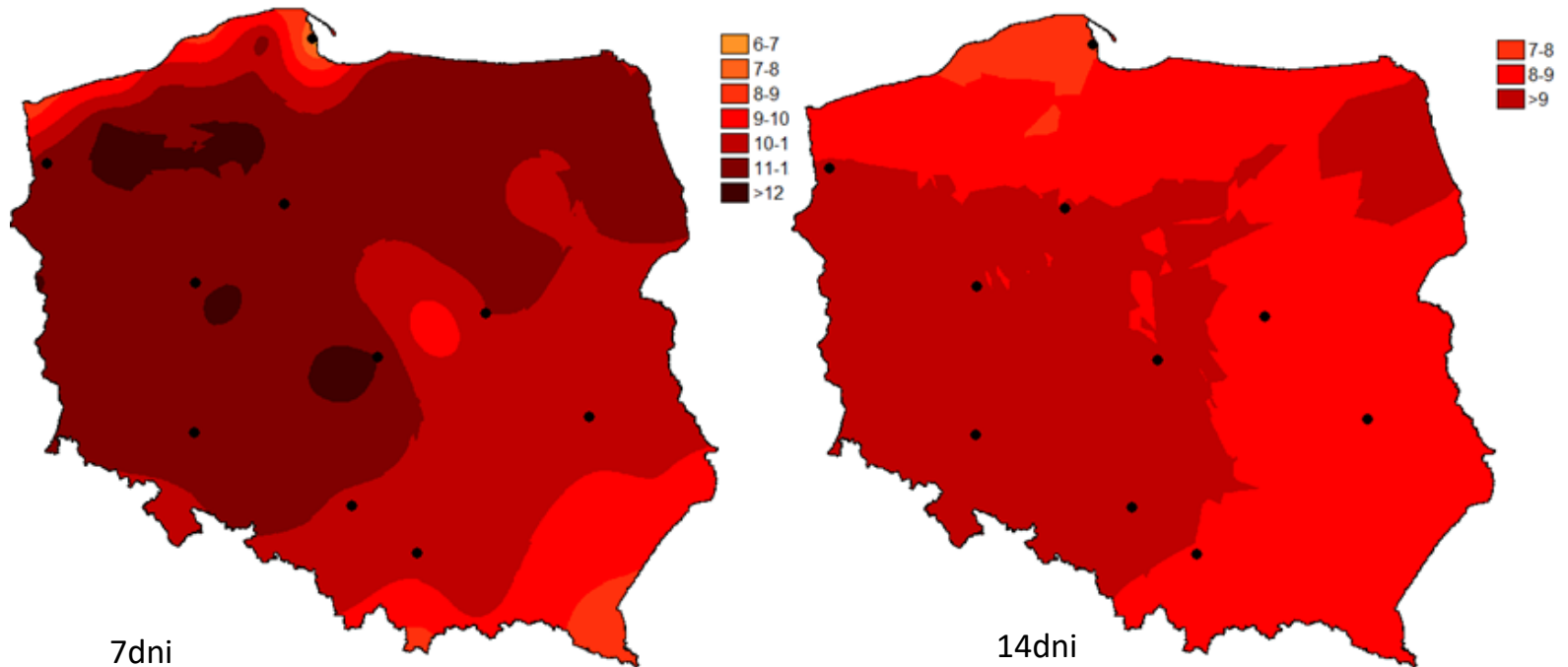

Najwyższe 7-mio i 10-cio dniowe anomalie maksymalnej dobowej temperatury powietrza w lecie 1992 (Graczyk i inni 2019) [5]

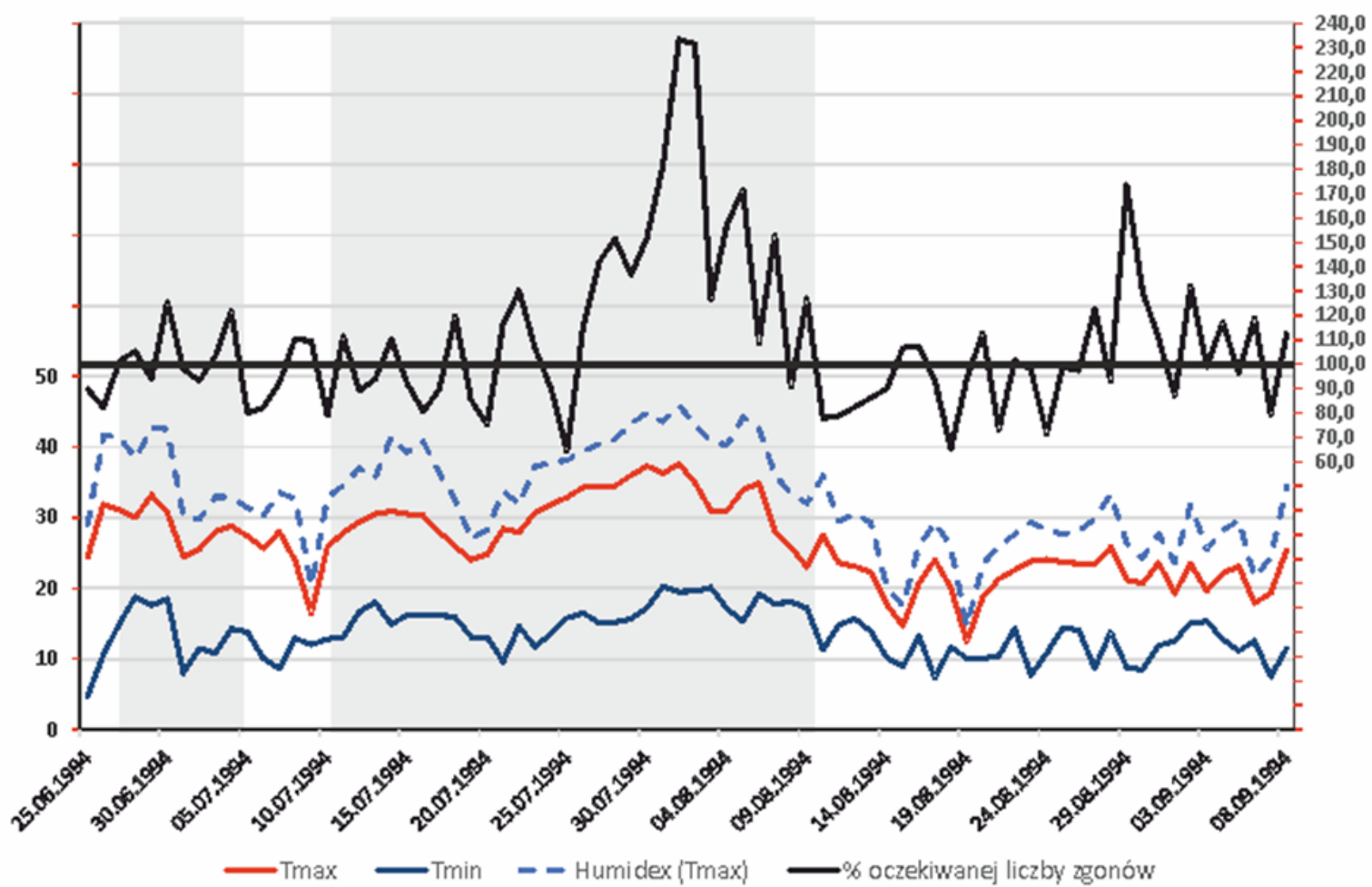

Przebieg temperatur, indeksu Humidex i liczby zgonów w Warszawie w lecie 1992 roku (Graczyk i inni 2019) [5]. Zacięniowane obszary to okresy w których występowała wysoka temperatura powietrza oraz podwyższona liczba zgonów.

Fala upałów sierpień 1994

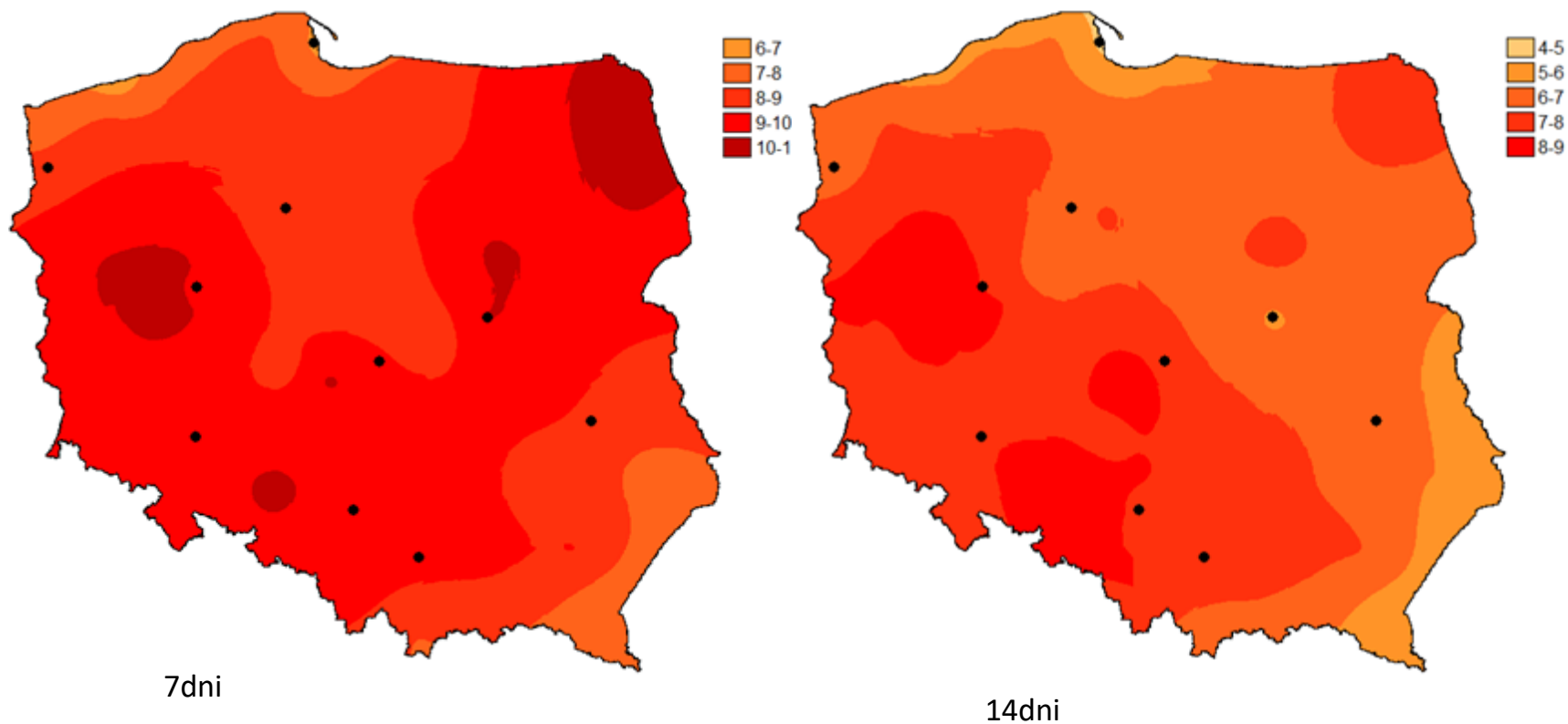

Najwyższe 7-mio i 10-cio dniowe anomalie maksymalnej dobowej temperatury powietrza w lecie 1994 (Graczyk i inni 2019) [5]

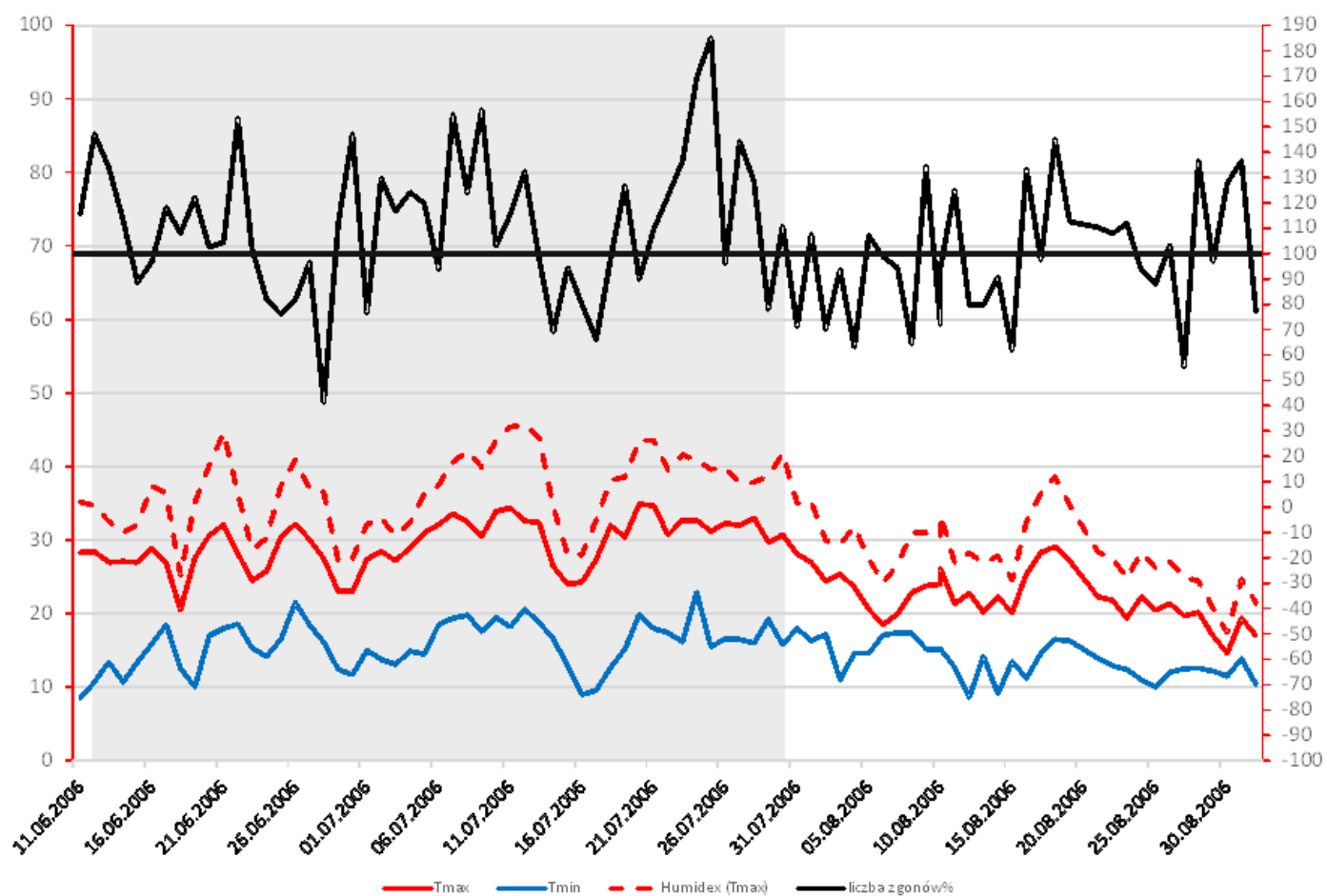

Przebieg temperatur, indeksu Humidex i liczby zgonów w Łodzi w lecie 1994 roku (Graczyk i inni 2019) [5]. Zacięniowane obszary to okresy w których występowała wysoka temperatura powietrza oraz podwyższona liczba zgonów.

Fala upałów lipiec 2006

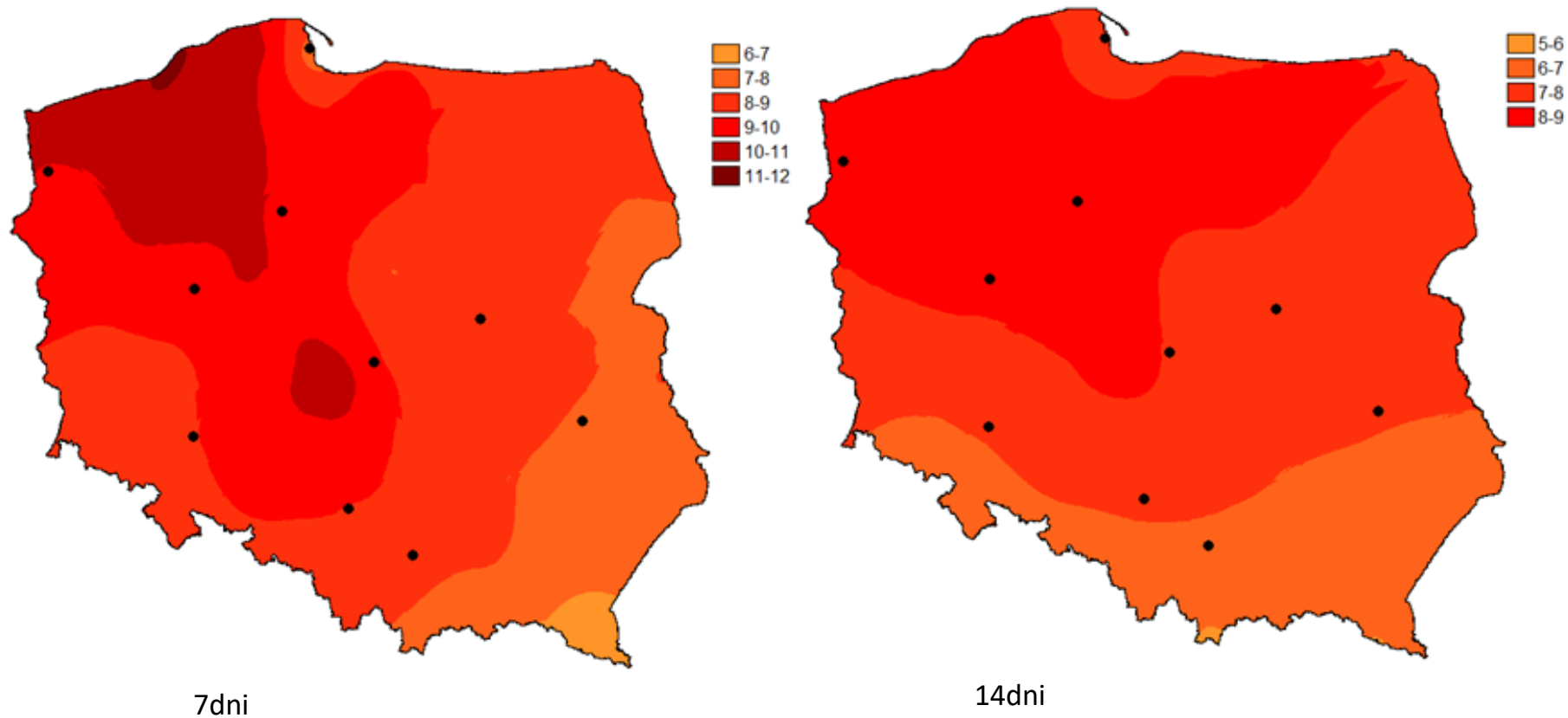

Najwyższe 7-mio i 10-cio dniowe anomalie maksymalnej dobowej temperatury powietrza w lecie 2006 (Graczyk i inni 2019) [5]

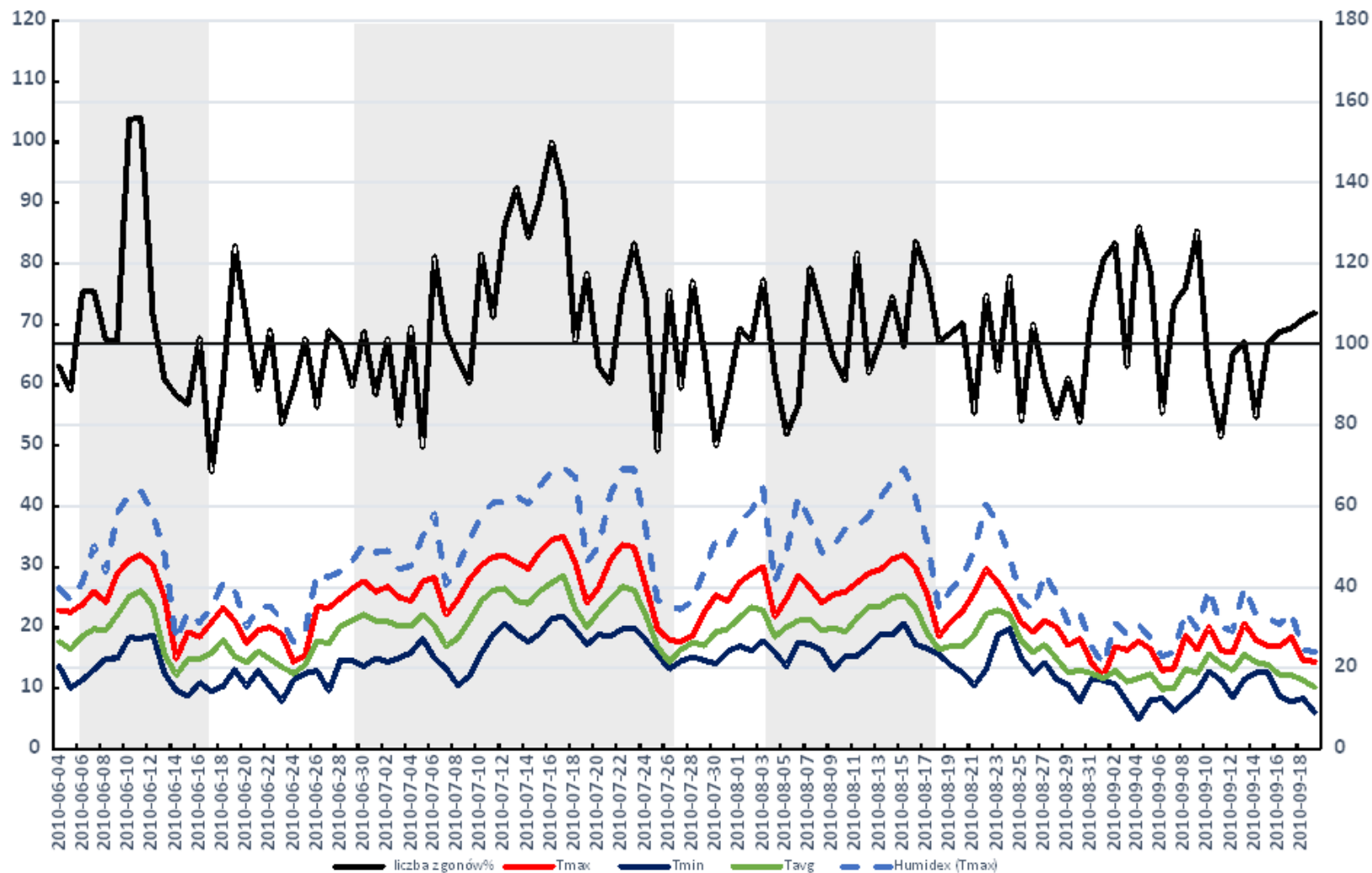

Przebieg temperatur, indeksu Humidex i liczby zgonów w Poznaniu w lecie 2006 roku (Graczyk i inni 2019) [5]. Zaciemnione obszary to okresy w których występowała wysoka temperatura powietrza oraz podwyższona liczba zgonów.

Fala upałów lato 2010

Najwyższe 7-mio i 10-cio dniowe anomalie maksymalnej dobowej temperatury powietrza w lecie 2010 (Graczyk i inni 2019) [5].

Przebieg temperatur, indeksu Humidex i liczby zgonów w Warszawie w lecie 2010 roku (Graczyk i inni 2019) [5]. Zaciemnione obszary to okresy w których występowała wysoka temperatura powietrza oraz podwyższona liczba zgonów.

Szacowany wzrost liczby zgonów podczas fal upałów w 10 polskich miastach w trakcie miesięcy letnich 1992,1994,2006,2010

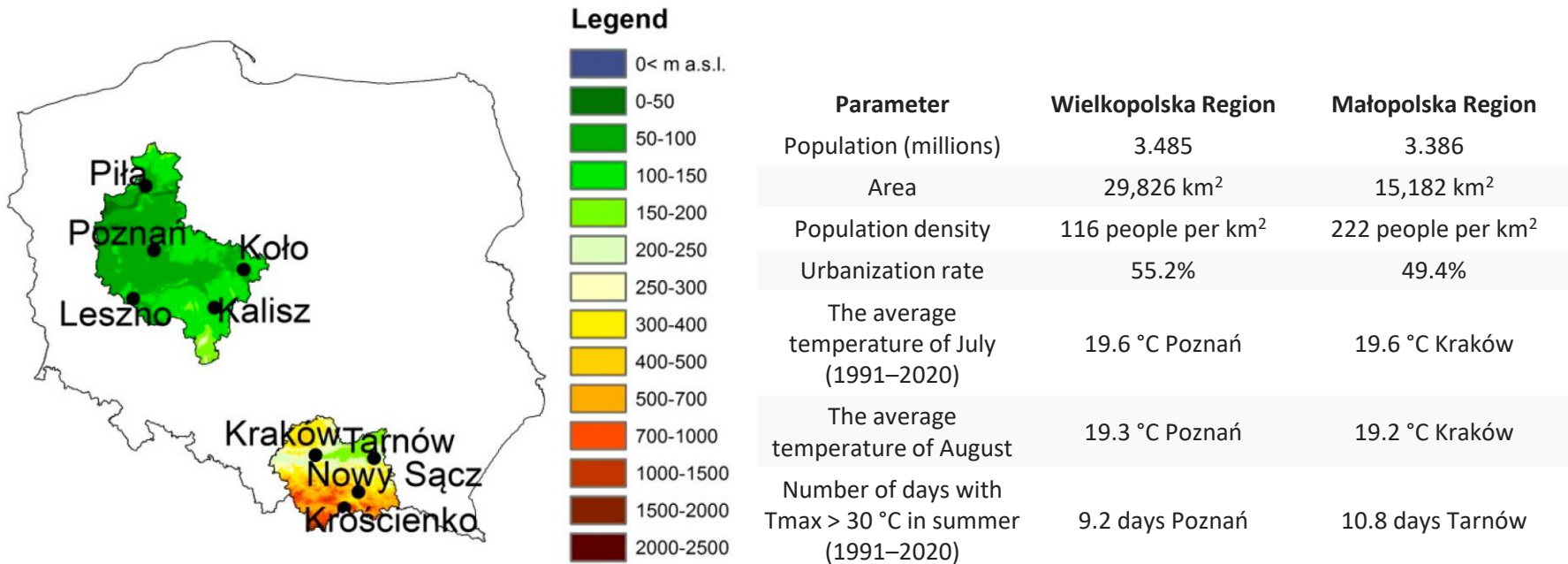
		1992	1994	2006	2010	Suma
Bydgoszcz	podczas fal upałów	6	90	54	32	183
	podczas fal upałów +30dni	33	66	49	0	148
Gdańsk	podczas fal upałów	14	26	0	74	114
	podczas fal upałów +30dni	54	0	0	57	111
Katowice	podczas fal upałów	84	66	38	73	262
	podczas fal upałów +30dni	53	0	1	69	123
Kraków	podczas fal upałów	108	98	81	152	439
	podczas fal upałów +30dni	133	111	57	122	423
Lublin	podczas fal upałów	30	35	18	16	99
	podczas fal upałów +30dni	0	20	30	1	51
Łódź	podczas fal upałów	164	226	180	107	676
	podczas fal upałów +30dni	150	216	215	80	661
Poznań	podczas fal upałów	107	201	84	83	475
	podczas fal upałów +30dni	67	199	82	76	424
Szczecin	podczas fal upałów	37	47	39	29	151
	podczas fal upałów +30dni	0	43	8	5	56
Warszawa	podczas fal upałów	165	332	136	237	870
	podczas fal upałów +30dni	172	397	26	155	751
Wrocław	podczas fal upałów	73	66	79	85	304
	podczas fal upałów +30dni	6	82	93	13	194
Suma	podczas fal upałów	790	1186	709	887	3572
	podczas fal upałów +30dni	669	1134	561	577	2941

Śmiertelność podczas fal upałów w 10-ciu miastach wyrażona jako % oczekiwanej liczby zgonów z wydzieleniem grupy wiekowej 65+ oraz zmarłych z powodu chorób serca i układu krążenia (Graczyk i inni 2019) [5].

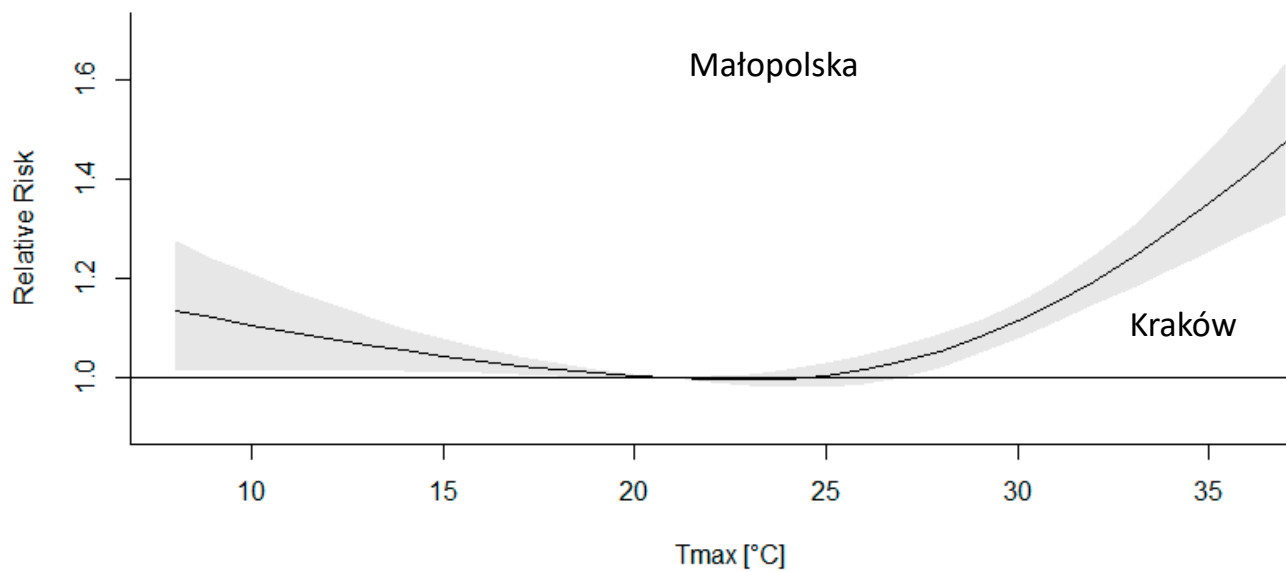
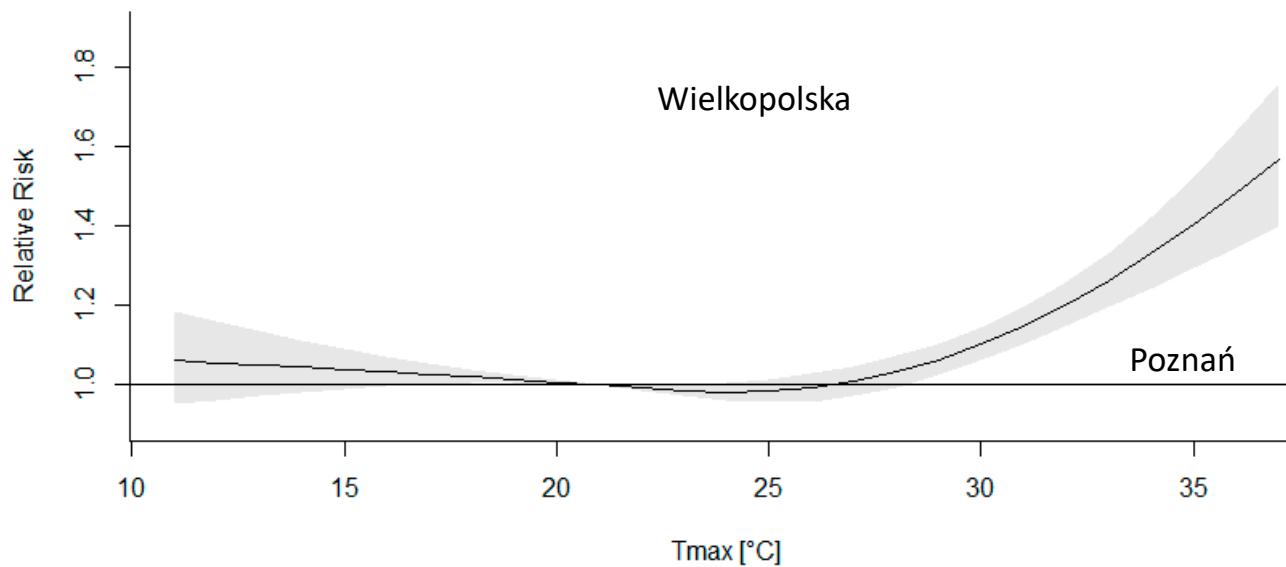
		1992			1994			2006			2010			
		AC	CVD	65+	AC	CVD	65+	AC	CVD	65+	AC	CVD	65+	
Bydgoszcz	HWdays	103.1	94.7	105.1	130.7	130.7	135.3	113.5	111.8	115.9	110.5	119.6	109.0	AC – wszystkie przyczyny i grupy wiekowe
	fHW-IHW+30d	104.6	101.9	104.4	109.3	107.7	118.6	107.1	110.6	109.1	96.2	100.1	96.9	CVD – choroby serca i układu krążenia.
	hv	170.6	166.1	153.0	277.7	195.9	352.9	170.3	210.0	234.2	227.6	218.8	272.7	
	HWdays	103.7	108.2	98.1	109.0	116.3	117.7	100.0	114.9	101.2	116.6	113.4	118.6	
Gdańsk	fHW-IHW+30d	105.5	110.1	102.6	95.2	101.9	102.4	98.5	115.7	99.1	104.7	107.4	106.4	65+ Zmarli w wieku 65 lat i więcej
	hv	170.6	153.1	153.0	175.4	216.0	134.0	146.5	184.4	163.3	206.9	256.1	164.4	
	HWdays	117.1	126.0	118.0	120.6	112.1	120.5	115.2	111.6	118.9	127.5	129.3	125.4	
Katowice	fHW-IHW+30d	105.9	117.9	107.0	100.0	93.5	100.2	100.3	94.6	103.4	110.4	110.0	109.8	fHW-IHW+30d okres pomiędzy początkiem pierwszej fali upałów a 30-tym dniem po zakończeniu ostatniej
	hv	202.5	205.4	217.2	197.0	65.3	195.3	172.9	139.2	190.2	211.1	341.5	190.0	
	HWdays	113.5	120.5	115.6	112.3	112.9	110.4	110.7	113.5	109.0	122.3	118.4	124.9	
Kraków	fHW-IHW+30d	110.0	117.6	110.3	108.3	109.8	107.4	104.1	103.8	103.4	106.5	105.5	108.8	hv – najwyższa dobową wartość
	hv	170.2	155.6	161.2	163.1	160.7	158.0	152.3	163.0	136.0	168.6	135.0	157.5	
	HWdays	113.1	119.4	111.6	119.9	141.9	121.6	107.0	122.3	104.7	114.5	108.9	112.3	
Lublin	fHW-IHW+30d	98.8	99.5	95.6	103.7	103.7	101.4	106.1	109.8	103.2	104.1	106.7	103.2	Hwdays - dni podczas fal upałów
	hv	215.0	310.1	315.6	189.7	169.1	148.5	196.9	182.6	221.1	242.3	170.7	242.8	
	HWdays	110.0	110.0	110.5	121.6	128.6	121.6	114.0	118.1	112.6	120.1	119.9	120.9	
Łódź	fHW-IHW+30d	104.9	104.9	104.9	110.1	114.3	112.6	110.3	110.6	106.9	104.0	105.3	104.4	Szczególnie wysokie dobowe wartości wyróżniono boldem
	hv	171.6	200.3	142.0	233.3	273.6	276.6	153.6	149.1	149.2	150.7	159.9	162.6	
	HWdays	107.9	110.0	111.0	136.9	138.9	146.6	110.3	94.3	105.9	119.1	109.3	125.4	
Poznań	fHW-IHW+30d	102.6	102.6	102.6	116.3	120.2	120.0	105.9	100.8	112.3	107.5	103.2	112.2	
	hv	169.3	223.8	178.7	220.1	204.3	265.4	185.3	185.3	208.6	196.2	227.0	179.5	
	HWdays	110.3	116.2	113.1	112.2	108.1	122.6	109.5	107.6	108.8	112.0	116.6	106.5	
Szczecin	fHW-IHW+30d	98.2	106.0	99.6	105.4	100.0	109.6	101.3	106.9	102.8	100.7	103.1	102.6	
	hv	170.6	153.1	153.0	217.9	189.0	192.5	171.8	167.0	198.0	206.9	256.1	164.4	
	HWdays	110.4	117.8	114.2	118.8	121.3	124.4	110.9	109.9	112.0	112.1	112.0	108.8	
Warszawa	fHW-IHW+30d	103.8	107.4	104.2	110.4	110.5	113.3	100.9	92.4	101.3	103.4	108.4	103.6	
	hv	138.1	133.8	141.7	160.3	170.1	188.2	132.8	158.4	131.2	156.0	113.4	164.4	
	HWdays	111.1	114.5	112.6	113.6	128.5	126.6	110.3	111.6	111.1	123.2	128.9	125.1	
Wrocław	fHW-IHW+30d	101.0	105.4	104.0	108.2	112.5	108.5	107.4	108.4	107.2	101.3	100.0	101.2	
	hv	164.4	135.5	161.1	201.7	232.5	227.0	180.9	189.1	193.4	165.5	229.7	167.5	

Śmiertelność podczas fal upałów w zależności od regionu i liczby ludności w analizowanych miejscowościach

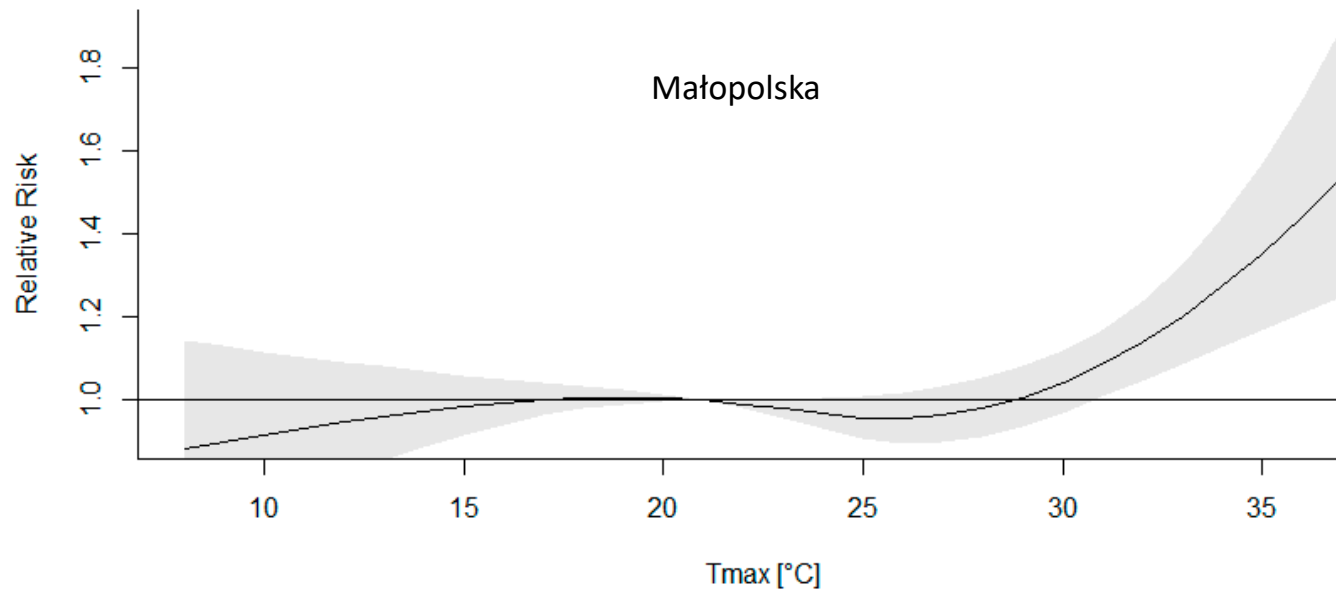
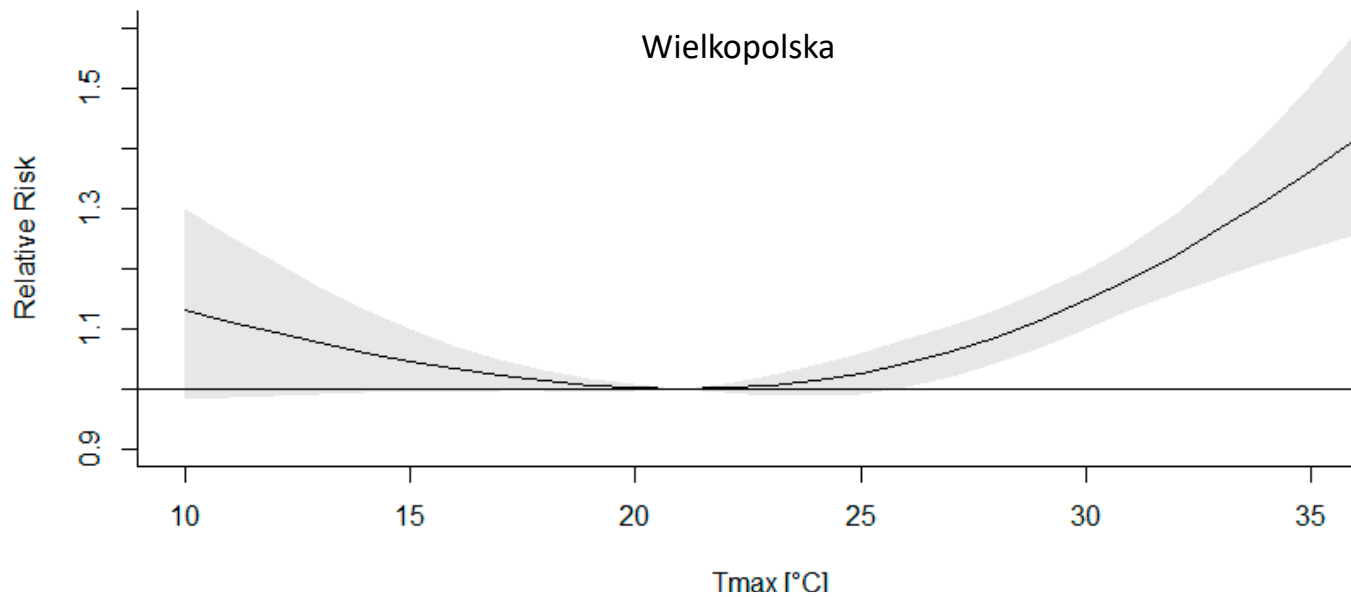
Graczyk, D., Pińskwar, I., & Choryński, A. (2022). Heat-related mortality in two regions of Poland: Focus on urban and rural areas during the most severe and long-lasting heatwaves. *Atmosphere*, 13(3), 390. [10]

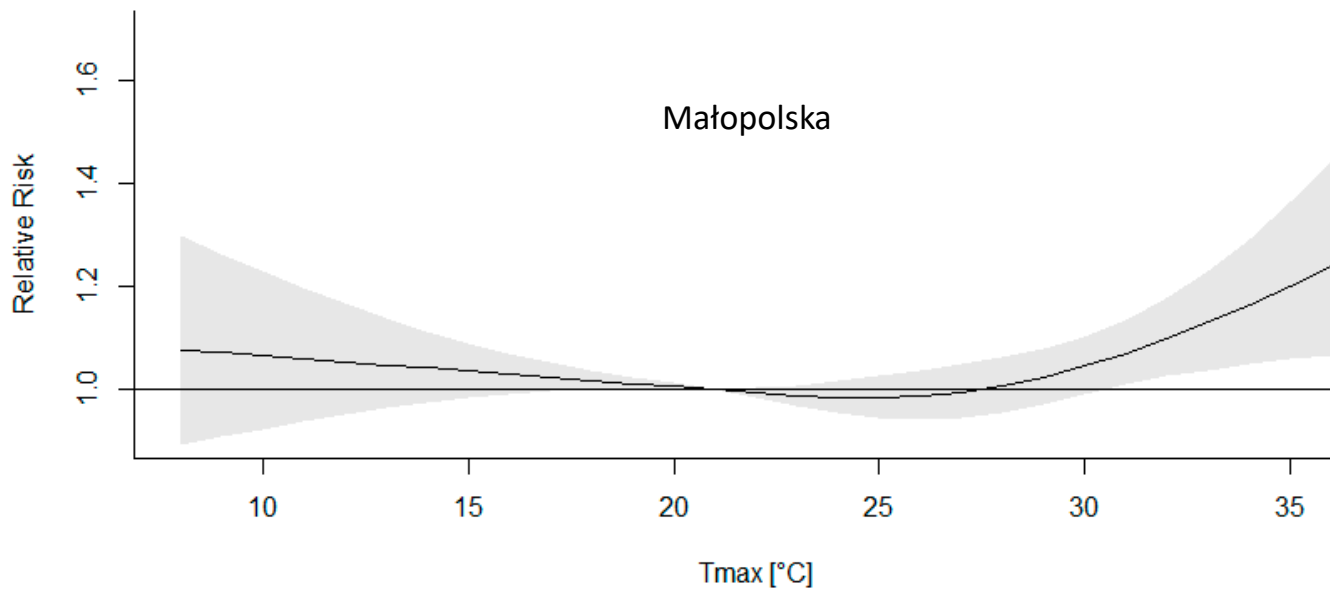
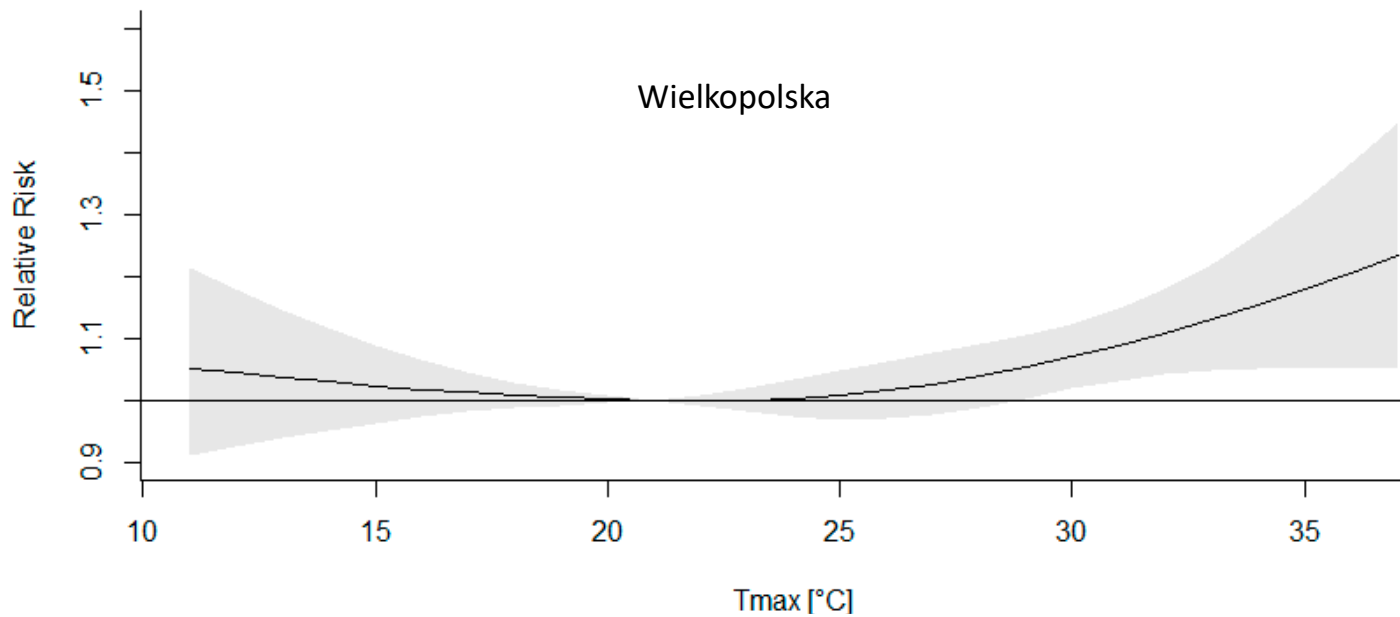
Przedmiotem analizy była śmiertelność podczas pięciu szczególnie upalnych okresów letnich (1992, 1994, 2006, 2010, 2015) w dwóch województwach o zbliżonej liczbie ludności, ale zróżnicowanych pod względem gęstości zaludnienia oraz warunków naturalnych. Miejscowości podzielono na 6 grup w zależności od liczby ludności: miasta powyżej 500 tys. mieszkańców; miasta o liczbie mieszkańców 50 tys. - 100 tys.; miasta o liczbie mieszkańców 25 tys. - 50 tys.; miasta o liczbie mieszkańców 10 tys. - 25 tys.; miasta z liczbą mieszkańców poniżej 10 tys.; wsie.

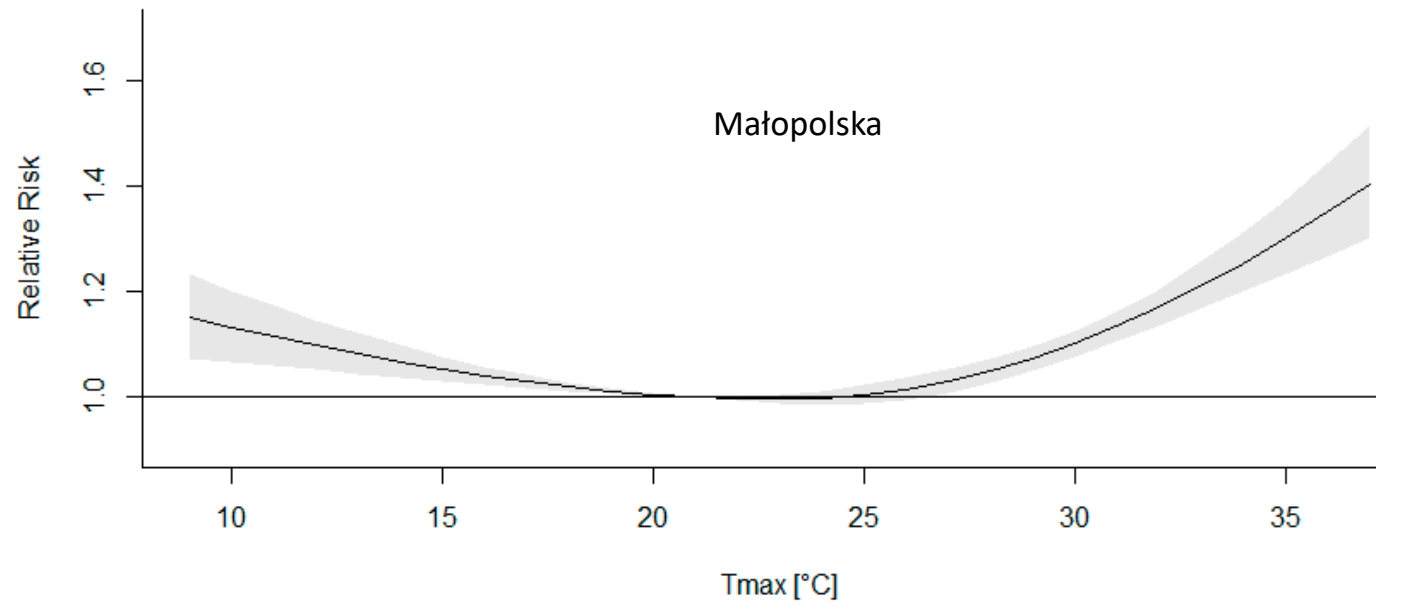
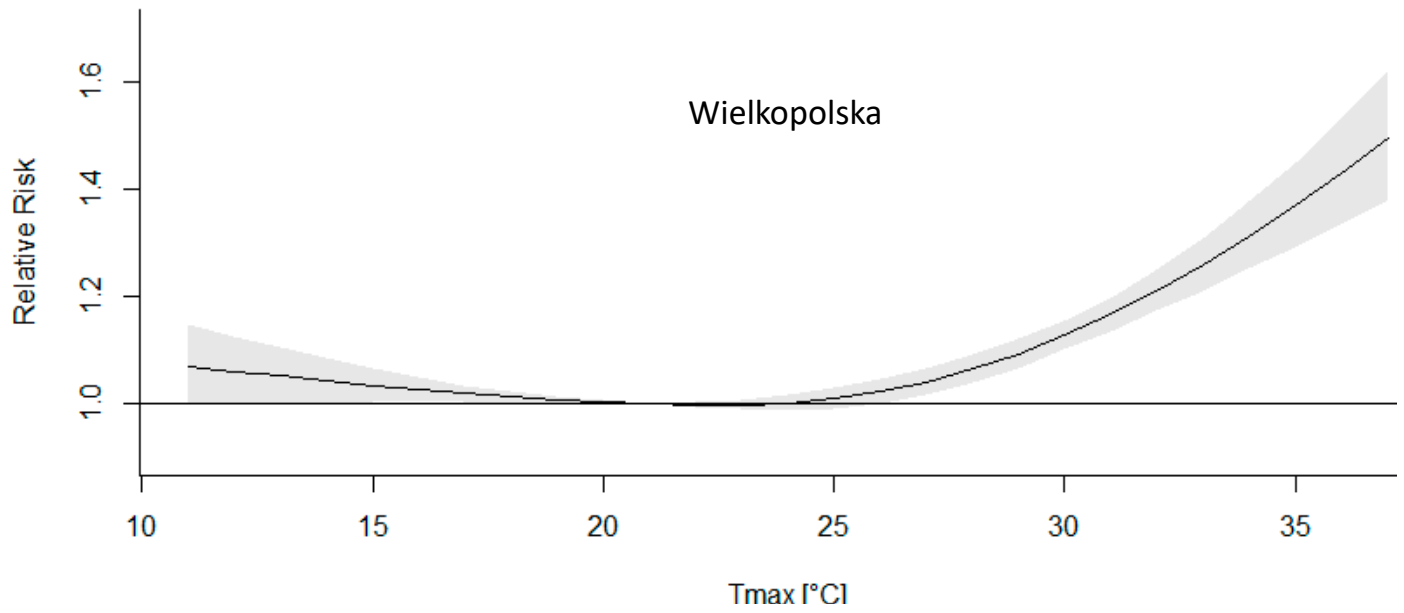
Związek pomiędzy relatywnym ryzykiem zgonu a maksymalną dobową temperaturą powietrza w latach 2001-2016 (Graczyk i inni 2022) [10]

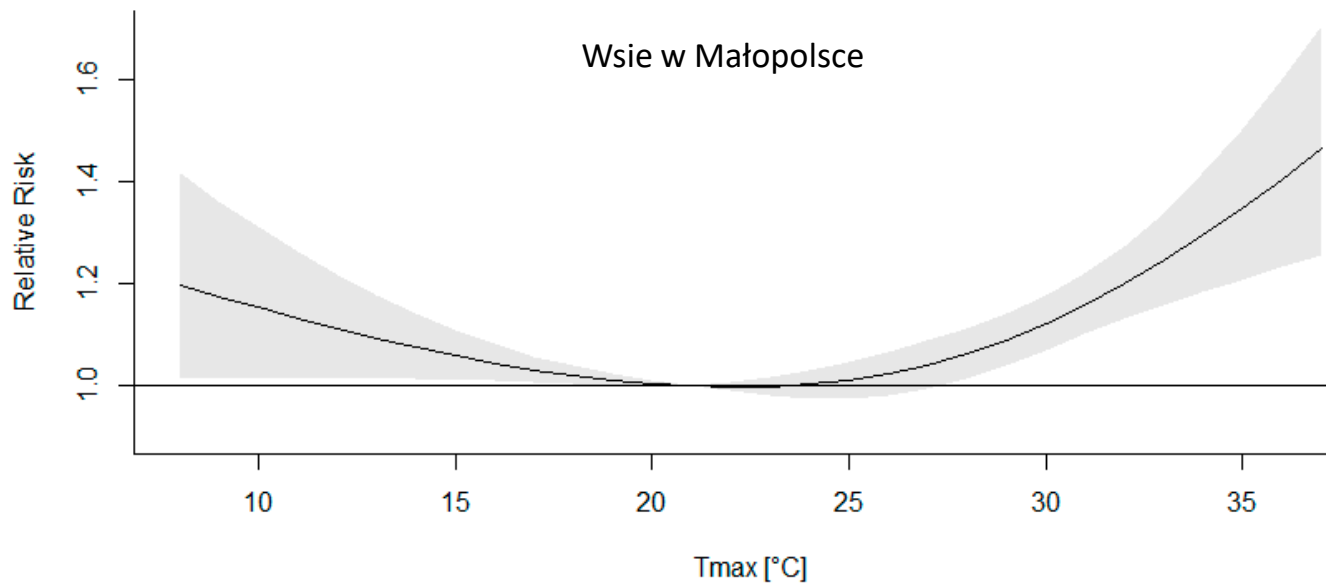
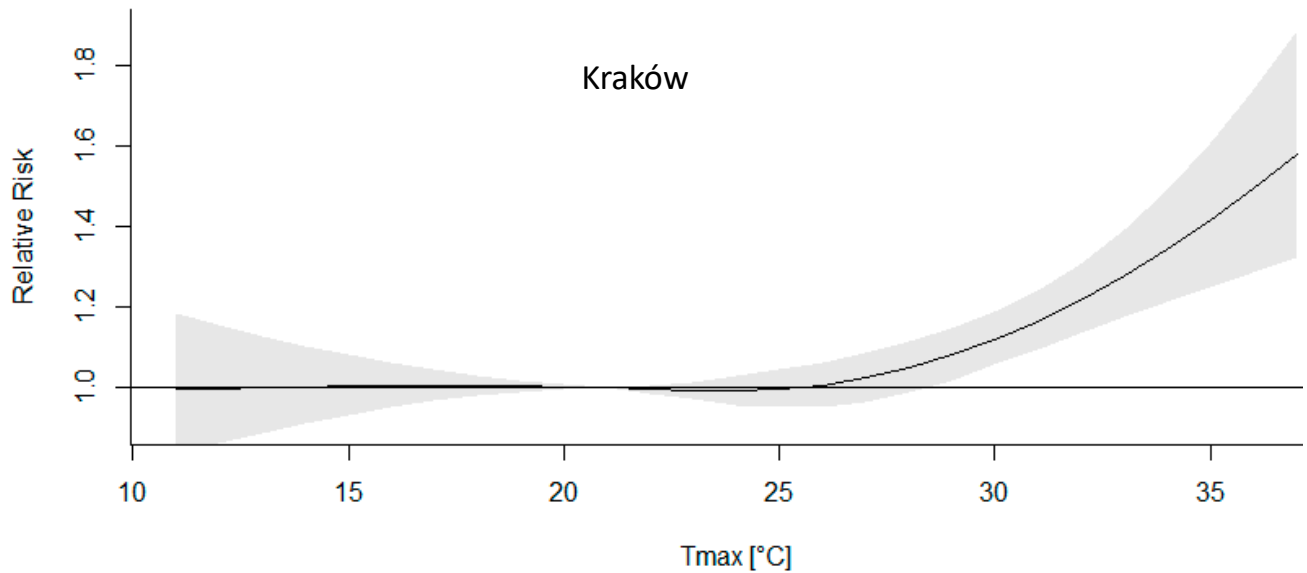
Związek pomiędzy relatywnym ryzykiem zgonu a maksymalną dobową temperaturą powietrza w latach 2001-2016 w miastach o liczbie ludności 50000 – 150000 (Graczyk i inni 2022) [10]

Związek pomiędzy relatywnym ryzykiem zgonu a maksymalną dobową temperaturą powietrza w latach 2001-2016 w miastach o liczbie ludności 10000 – 25000 (Graczyk i inni 2022) [10]

Związek pomiędzy relatywnym ryzykiem zgonu a maksymalną dobową temperaturą powietrza w latach 2001-2016 – wsie (Graczyk i inni 2022)

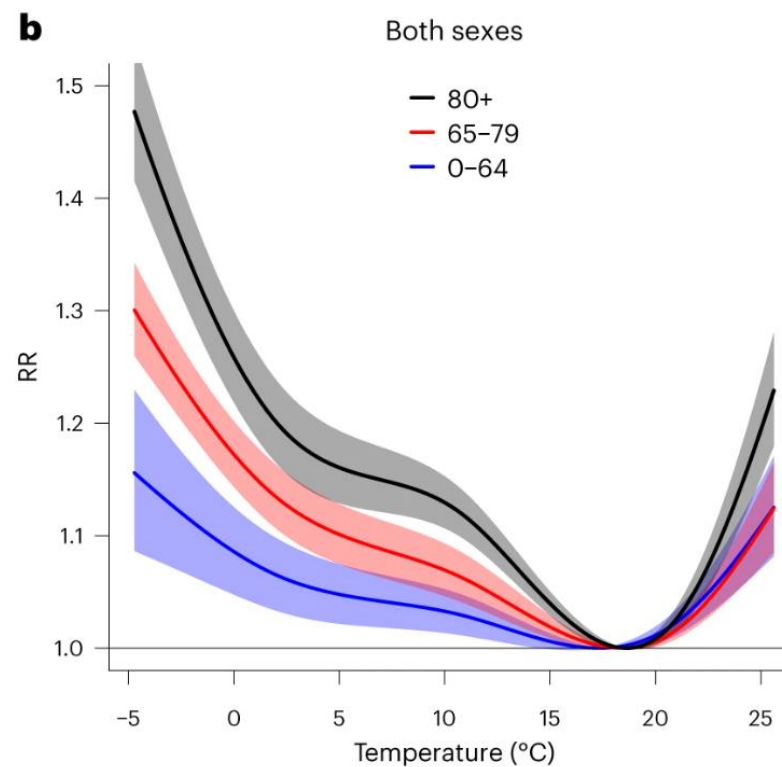
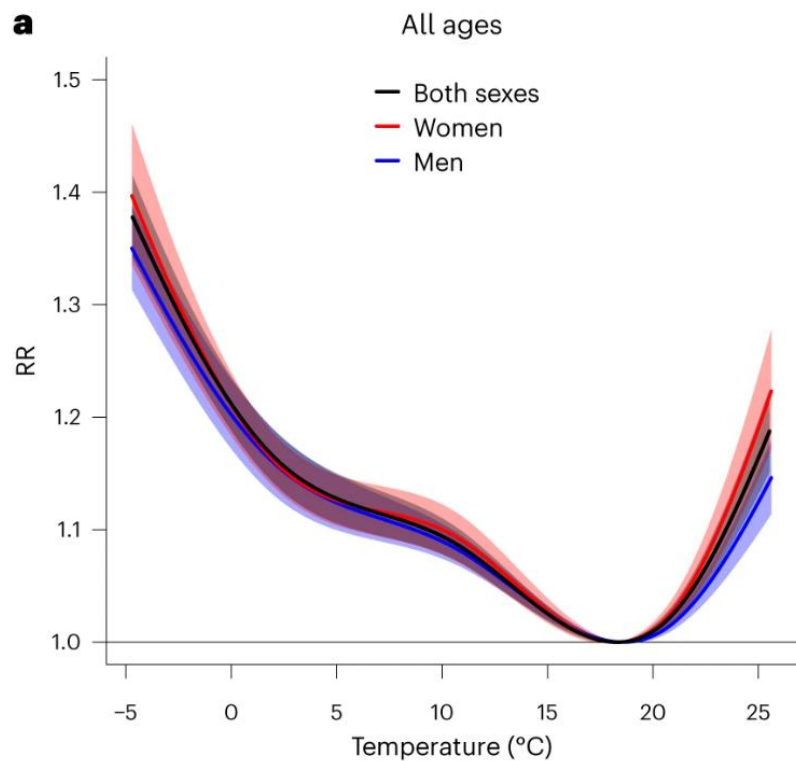

Związek pomiędzy relatywnym ryzykiem zgonu z powodu chorób serca i układu krążenia a maksymalną dobową temperaturą powietrza w latach 2001-2016 (Graczyk i inni 2022)

Małopolska		Years			
Population	1992	1994	2006	2010	2015
>500 k	108.5 (CI ± 2.5)	113.2 (CI ± 4.4)	104.4 (CI ± 3.2)	113.0 (CI ± 4.1)	119.0 (CI ± 2.4)
50 k–150 k	109.7 (CI ± 7.3)	* 98.9 (CI ± 4.3)	114.8 (CI ± 9.3)	110.1 (CI ± 6.3)	* 104.9 (CI ± 6.1)
25 k–50 k	117.8 (CI ± 6.4)	120.3 (CI ± 7.8)	107.1 (CI ± 6.2)	* 94.9 (CI ± 7.5)	119.2 (CI ± 6.6)
10 k–25 k	* 102.7 (CI ± 4.0)	118.7 (CI ± 5.5)	* 104.6 (CI ± 4.8)	112.6 (CI ± 6.3)	124.3 (CI ± 4.3)
<10 k	* 101.3 (CI ± 5.3)	* 105.3 (CI ± 6.3)	108.8 (CI ± 4.9)	127.1 (CI ± 15.2)	118.0 (CI ± 8.9)
Villages	* 102.4 (CI ± 2.3)	109.1 (CI ± 2.6)	106.5 (CI ± 1.7)	117.2 (CI ± 1.7)	112.1 (CI ± 1.5)

Wielkopolska		Years			
Population	1992	1994	2006	2010	2015
>500 k	115.1 (CI ± 3.9)	139.0 (CI ± 12.5)	114.5 (CI ± 2.2)	115.8 (CI ± 4.1)	120.8 (CI ± 3.5)
50 k–150 k	108.2 (CI ± 3.8)	151.7 (CI ± 13.0)	115.1 (CI ± 3.6)	107.6 (CI ± 6.2)	120.6 (CI ± 6.9)
25 k–50 k	110.2 (CI ± 8.1)	187.1 (CI ± 22.2)	* 99.1 (CI ± 9.9)	121.5 (CI ± 8.4)	116.9 (CI ± 3.0)
10 k–25 k	* 101.9 (CI ± 4.1)	124.1 (CI ± 8.1)	117.5 (CI ± 4.0)	* 98.7 (CI ± 3.9)	114.3 (CI ± 4.7)
<10 k	121.3 (CI ± 9.1)	139.9 (CI ± 13.4)	125.3 (CI ± 3.9)	118.2 (CI ± 8.3)	124.2 (CI ± 6.7)
Villages	106.8 (CI ± 5.2)	127.5 (CI ± 8.4)	116.0 (CI ± 2.6)	113.5 (CI ± 5.1)	109.3 (CI ± 2.8)

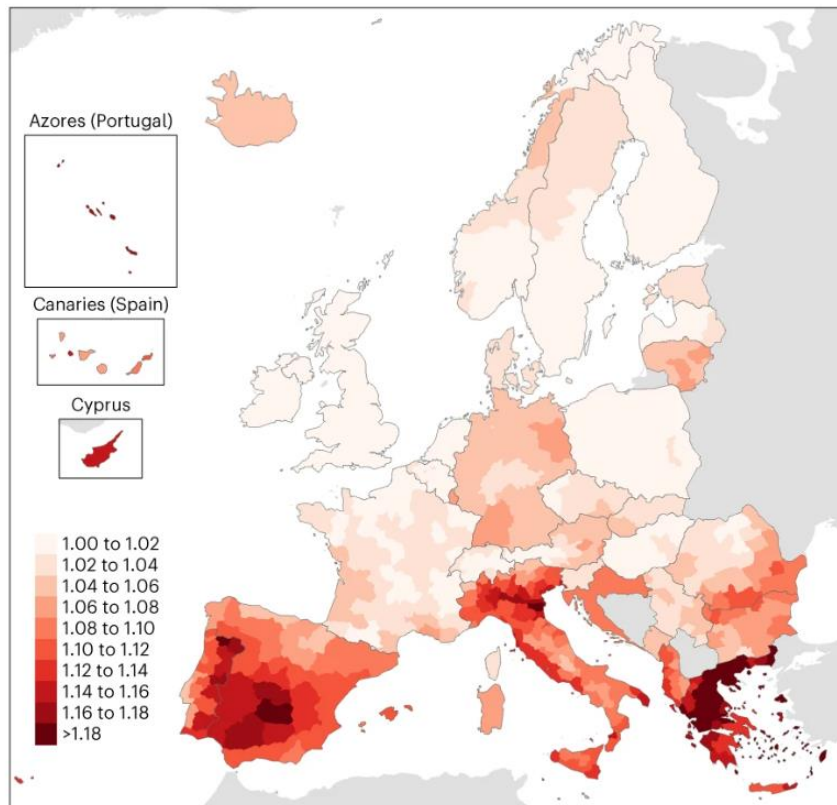
Śmiertelność w grupie wiekowej 65+ związana z falami upałów w pięciu badanych okresach letnich liczona jako procent przewidywanej liczby zgonów w miastach o różnej liczbie ludności i wsiach. (Graczyk i inni 2022)

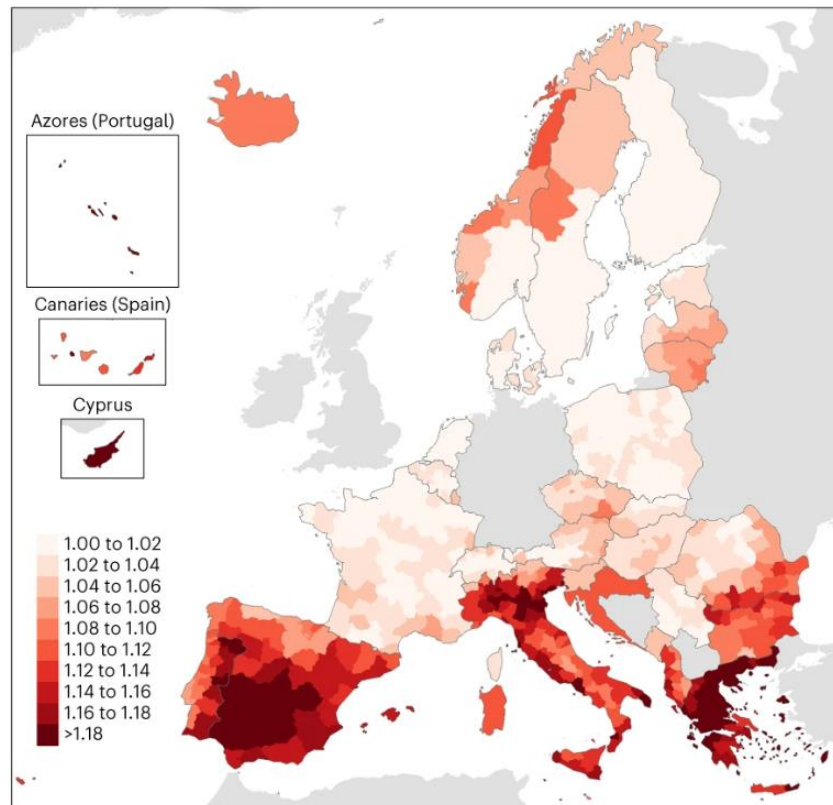
Skumulowane względne ryzyko zgonu w zależności od temperatury powietrza w Europie. (a) Cała populacja (czarny), kobiety (czerwony) i mężczyźni (niebieski) (b) Przedziały wiekowe: wieku 0-64 (niebieski), 65-79 (czerwony) i 80+ (czarny). Cieniowanie pokazuje 95% przedział ufności. Źródło: Ballester i inni 2023[8]

c

All ages, both sexes

d

80+, both sexes

Względne ryzyko zgonu w regionach dla 95 percentyla temperatury powietrza dla ogółu populacji (c), osób w wieku 80+ lat (d) Ballester i inni 2023 [8]

Czynniki ryzyka wzrostu śmiertelności podczas fal upałów - Podsumowanie

1) Wiek

- podeszły
- małe dzieci i niemowlęta

2) Choroby przewlekłe

- choroby serca i układu krążenia
- choroby płuc
- cukrzyca

3) Wielkość miasta (gęstość zaludnienia miejska wyspa ciepła)

4) Dostęp do opieki zdrowotnej (ratownictwa medycznego)

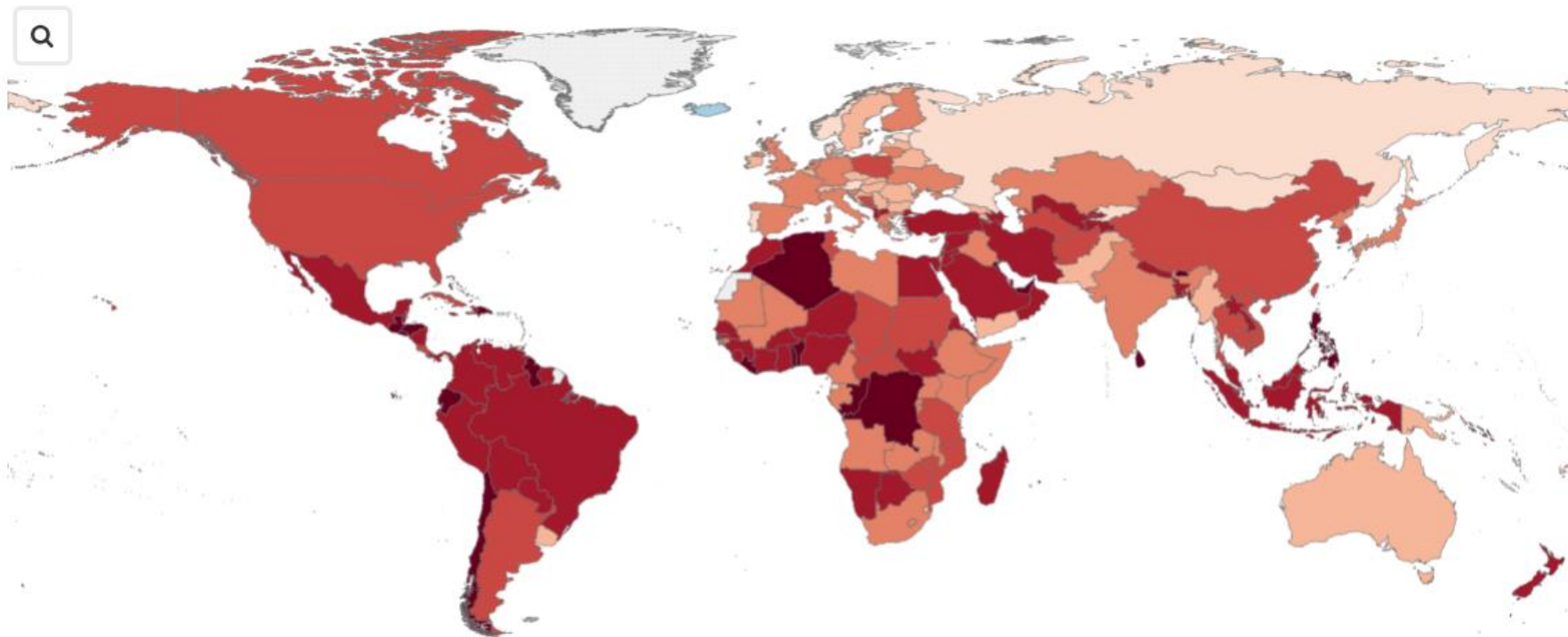
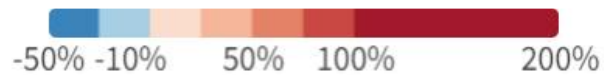
5) Brak działań adaptacyjnych

6) Niska świadomość (społeczna) zagrożeń

7) Brak odpowiedniej infrastruktury

8) Błędy w planowaniu przestrzennym

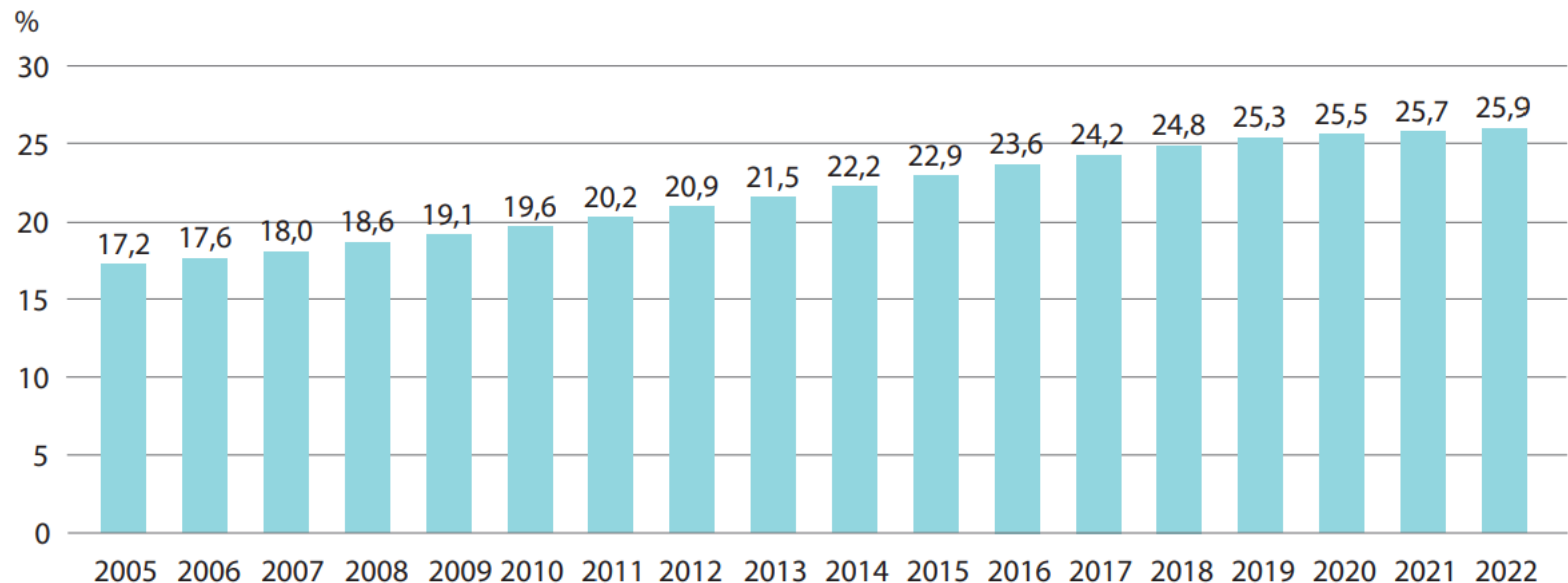
Percent change in annual deaths:

Procentowa zmiana rocznej liczby zgonów związanych z wysoką temperaturą wśród osób powyżej 65 roku życia w latach 2018-2022 w porównaniu do lat 2000-2004. Romanello i inni 2023 [11]

Starzenie się społeczeństwa w Polsce

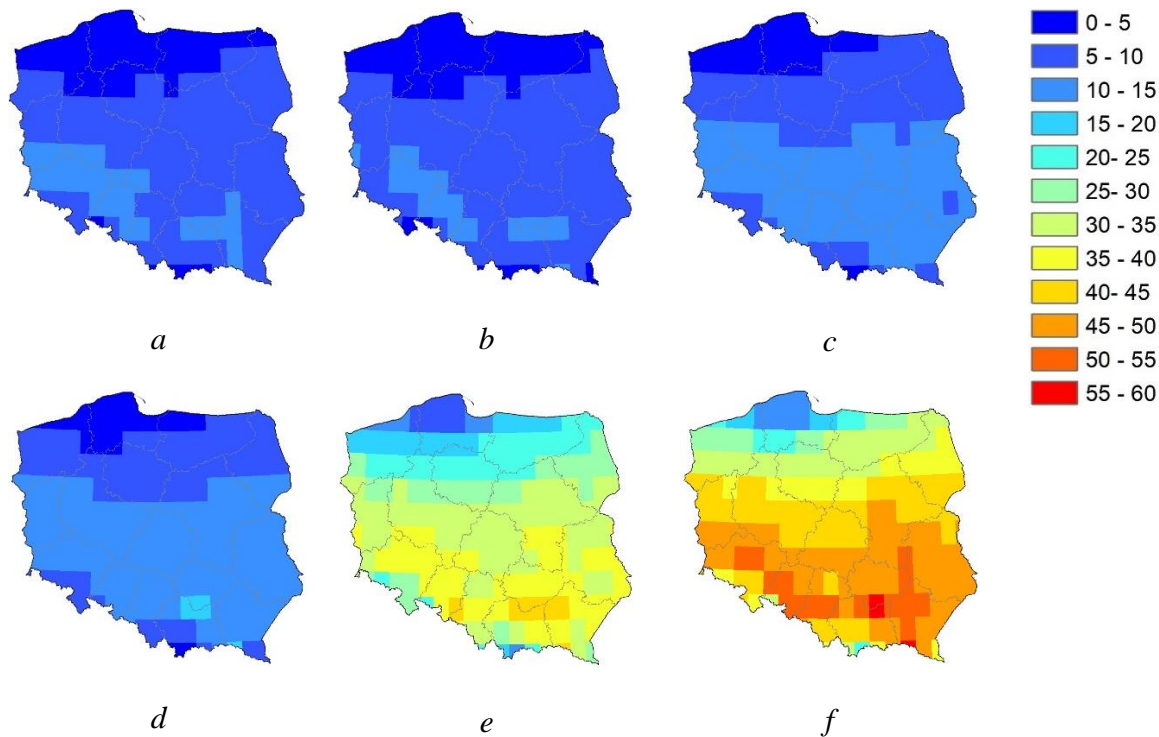
Wzrost udziału osób starszych w społeczeństwie trwa od wielu lat i będzie zachodził w dalszym ciągu. Wzrost liczby ludności w wielu ponad 60 lat zwiększy w przyszłości podatność na negatywne skutki występowania ekstremalnie wysokich temperatur dla zdrowia i życia ludności.

Udział osób w wieku 60+ w ludności Polski (GUS 2023) [12]

Wzrost ilości dni upalnych w przyszłości

Na podstawie projekcji modeli klimatycznych już w najbliższych dziesięcioleciach przewidywany jest wzrost liczby dni upalnych podczas których prędkość wiatru będzie niewielka. Utrudni to zastosowanie pasywnych form ochładzania pomieszczeń takich jak wentylacja i wymusi większe zastosowanie klimatyzacji.

Zmiany średniej liczby dni z maksymalną dobową temperaturą powietrza równą lub wyższą 30°C i wiatrem równym lub mniejszym niż 2 ms⁻¹ w porównaniu do okresu referencyjnego 1971-2000. Górny rząd za lata 2021–2050: a) ssp 126; b) ssp 370; c) ssp 585; dolny rząd za lata 2071-2100: d) ssp 126; e) ssp 370; f) ssp 585.

Bibliografia

- [1] ROOT, C. J., AND STONE, R. G. (1937). Deaths during the heat wave of July 1936 at Detroit. *Bull. Amer. Meteorol. Soc.* 18, 232-236.
- [2] Tao, L., Su, Y., Chen, X., & Tian, F. (2024). Process, spatial pattern and impacts of 1743 Extreme heat: From the perspective of historical documents. *Climate of the Past Discussions*, 2024, 1-20.
- [3] Changnon, S. A., Kunkel, K. E., & Reinke, B. C. (1996). Impacts and responses to the 1995 heat wave: A call to action. *Bulletin of the American Meteorological society*, 77(7), 1497-1506.
- [4] Rollet, C. (2010). La canicule de 1911. Observations démographiques et médicales et réactions politiques 1. In *Annales de démographie historique* (No. 2, pp. 105-130). Cairn/Softwin.
- [5] Graczyk, D., Kundzewicz, Z. W., Choryński, A., Førland, E. J., Pińskwar, I., & Szwed, M. (2019). Heat-related mortality during hot summers in Polish cities. *Theoretical and Applied Climatology*, 136, 1259-1273.
- [6] WMO. (2021). Climate and weather related disasters surge five-fold over 50 years, but early warnings save lives. *United Nations News* (World Meteorological Organization [WMO] and UN Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR]). <https://news.un.org/en/story/2021/2009/1098662>
- [7] van Daalen, K. R., Romanello, M., Rocklöv, J., Semenza, J. C., Tonne, C., Markandya, A., ... & Lowe, R. (2022). The 2022 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: towards a climate resilient future. *The Lancet Public Health*, 7(11), e942-e965.
- [8] Munich Re (2011) Natural Catastrophes 2010 Analyses, Assessments, Positions. Munich Re, Munich, Germany
- [9] Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R. F., Pegenaute, F., Herrmann, F. R., Robine, J. M., ... & Achebak, H. (2023). Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022. *Nature medicine*, 29(7), 1857-1866.
- [10] Graczyk, D., Pińskwar, I., & Choryński, A. (2022). Heat-related mortality in two regions of Poland: Focus on urban and rural areas during the most severe and long-lasting heatwaves. *Atmosphere*, 13(3), 390.
- [11] Romanello, M., Di Napoli, C., Green, C., Kennard, H., Lampard, P., Scamman, D., ... & Costello, A. (2023). The 2023 report of the Lancet Countdown on health and climate change: the imperative for a health-centred response in a world facing irreversible harms. *The Lancet*, 402(10419), 2346-2394.
- [12] Wyszowska, D., Gabińska, M., Romańska S., Sytuacja osób starszych w Polsce w 2022 r., Analizy Statystyczne GUS., Warszawa, Białystok 2023.